21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1996, ՇԱԲԱԹ # 242 (1248)

Ազգ

Azg armenian daily

Ռուսաստանի տիեզերագիտությունը փլուզման եզրին

ՄՈՍԿՎԱ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, WSJ: Ռուսաստանի տիեզերքի հետազոտման կենտրոնի ղեկավարները կառավարության անդամներին տեղեկացրին, որ հավանաբար առաջիկա տարի ձեռնտախ կմնան «մարդաբնակ» տիեզերանավ արձակելուց, համապատասխան բյուջեի եւ հրթիռների չգոյության պատճառով: Նրանք հայտնեցին նաեւ, որ թերեւս ստիպված կլինեն փակել «Միր» տիեզերակայանը, ավելացնելով նաեւ, թե Ռուսաստանի կապի արբանյակները կարող են դադարել աշխատելուց «որեւէ պահի»:

Բորիս Ելցինը վերադառնում է Կրեմլ

ՄՈՍԿՎԱ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երկուշաբթի օրը` դեկտեմբերի 23-ին, Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը աշխատանքի կգնա Կրեմլ: Իր «Ռուս» նստավայրից (Զավիդովո) պետության ղեկավարը Մոսկվա կվերադառնա առաջիկա հանգստյան օրերին: Ճեպազրույցի ժամանակ այս մասին լրագրողներին հայտնել է նախագահի մամլո քարտուղար Սերգեյ Յաստրժեմբսկին:

Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Գարեգին Ա Ամենայն հայոց կաթողիկոսը վերադարձավ Իտալիայից

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Դեկտեմբերի 20-ին, Վատիկան եւ Իտալիա կատարած պաշտոնական այցելությունից Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին վերադարձավ Գարեգին Ա Ամենայն հայոց կաթողիկոսը:

Ինչպես նշեց Վեհափառ Հայրապետը, սույն այցելությունը Հռոմի պապին, յուրահատուկ տեղ ունի Հայ Առաքելական եւ Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցիների փոխհարաբերությունների պատմության մեջ: Ինչպես տեղեկացնում են Մայր Աթոռի մամլո դիվանից, այցելության ընթացքում ստորագրվել է համատեղ մի հայտարարություն, որում ընդգծվում է այն միտքը, որ ներկայիս եկեղեցու առջեւ ծառացած խնդիրները պետք է լուծում ստանան համաքրիստոնեական, համաեկեղեցական մոտեցում ցուցաբերելով: Նախկինում եղած դավանաբանական տարակարծությունները օրեցօր պետք է փարատվեն: Համագործակցությունը պետք է դառնա միեկեղեցական գործակցության գլխավոր ուղղությունը:

Ուղեւորության ընթացքում Վեհափառ Հայրապետին ընդունել է Իտալիայի նախագահ Օսկար Լուիջի Սկալֆարոն: Հանդիպման ընթացքում Նորին Սրբությունը իր երախտագիտությունն է արտահայտել նախագահին` 1988թ. երկրաշարժից հետո Հայաստանին ցուցաբերած օգնության համար:

Վեհափառ Հայրապետը իր հայրական օրհնությունն է տվել նաեւ Միլանի հայ գաղութին, այցելել Ս. Ղազար կղզի, Մխիթարյան միաբանություն:

Ս. Էջմիածին վերադառնալուց հետո Գարեգին Ա Վեհափառ Հայրապետը շնորհակալական հեռագիր է հղել Նորին Սրբություն Հովհաննես Պողոս Բ պապին:

Ինչպես հաղորդել է «Մարմարա» թերթը, «Կաթոլիկ եկեղեցին, սրբազան քահանայապետ Հովհաննես Պողոս 2-րդ պապի գլխավորությամբ, իր լայն մասնակցությունը կբերի մեր 1700-ամյակի տոնակատարությանը», Վատիկանի ռադիոյի հայկական բաժնին տված հարցազրույցում հայտարարել է Գարեգին Ա-ն:

Վաղը` կիրակի, Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարում տրվելիք Ս. պատարագի ժամանակ կաթողիկոսը կտա իր հայրապետական պատգամը եւ կպատմի այցի մասին, իսկ դեկտեմբերի 23-ին, ժամը 12-ին վեհարանի սրահում տեղի կունենա մամուլի ասուլիս:

ՇՐՋԱՆ

Թ. Չիլլեր. Ադրբեջանի ամբողջականության հարցում Ռուսաստանն ընդունում է Թուրքիայի տեսակետը

Նախկին վարչապետը գոհ է մոսկովյան այցից

Թուրքիայի արտգործնախարար, փոխվարչապետ Թանսու Չիլլերի աշխատանքային այցը Ռուսաստանի Դաշնություն ավարտվեց: Այցի վերջին օրը, դեկտեմբերի 19-ին Չիլլերը Մոսկվայում հանդիպում ունեցավ Ռուսաստանի Դաշնության խորհրդի նախագահ Եգոր Ստրոեւի հետ: Այնուհետեւ տեղի ունեցավ մամուլի ասուլիս: Չիլլերը ասաց, որ ահաբեկչության դեմ համատեղ պայքար մղելու արձանագրությունը եւ Մոսկվայի առեւտրի կենտրոնի կառուցման համաձայնագիրը կխթանեն երկու երկրների հարաբերությունների զարգացումը: Չիլլերը հայտարարեց. «Հանդիպումների ընթացքում կողմերը միմյանց եւ տարածաշրջանի մյուս երկրների տարածքային ամբողջականության պահպանման անհրաժեշտության վերաբերյալ արտահայտեցին իրենց վերաբերմունքը` պատրաստակամություն հայտնելով Ղարաբաղի խնդրի կարգավորման ուղղությամբ նույնպես համատեղ աշխատանքներ տանել: Թուրքիայի արտաքին առեւտրի հաշվեկշռում Ռուսաստանը զբաղեցնում է երկրորդ հորիզոնականը: Օրակարգում եղած համատեղ ծրագրերի շնորհիվ երկու երկրների առեւտուրը ավելի կընդլայնվի: Հանդիպումների ընթացքում ռուսական կողմը հայտարարեց, որ էներգետիկայի բնագավառում ծրագրերի իրականացման հարցում որեւէ քաղաքական մոտեցում չի ցուցաբերվի: Հունվարին, տնտեսական խառը հանձնաժողովի նիստերում կստորագրվեն հարկային համակարգում նոր փոփոխություններ իրականացնելու համաձայնագրերն ու Ռուսաստանի մայրուղիներում քարտակոն տրանսպորտային միջոցների նկատմամբ եղած սահմանափակումների վերաբերյալ արձանագրությունը»:

Վերադարձին, Անկարայի օդանավակայանում Չիլլերը հայտարարեց, որ այցը շատ օգտակար էր: Չիլլերը հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորմանն առնչվող հարցին պատասխանեց. «Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության պահպանման հարցում Ռուսաստանը ամբողջությամբ ընդունում է Թուրքիայի տեսակետը: Մեր շփումները կշարունակվեն: Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության պահպանման անհրաժեշտությունը ընդունելու մեր հարեւան Ռուսաստանի պատրաստակամությունը միջազգային հարաբերությունների զարգացման առումով շատ կարեւոր երեւույթ է», ասեց Թ. Չիլլերը:

ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՐԲՅԱՆ

Հիմնադրվեց Հայաստանի զանգվածային լրատվության միջոցների ընկերակցությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ: Այսօր Հայաստանի լրագրողների միության սրահը, ամիսներ տեւած խորհրդակցական հավաքներից հետո, վերջապես տեղի ունեցավ Հայաստանի զանգվածային միջոցների (ԶԼՄ) ընկերակցության հիմնադիր ժողովը, մասնակցությամբ 21 լրատվական միջոցների` մամուլի, հեռուստատեսության, լրատվական գործակալությունների եւ լրագրողական մասնագիտական կազմակերպությունների ղեկավարների: Ժողովը քննարկեց եւ լրամշակումներից հետո հաստատեց կազմակերպության կանոնադրությունը, ընտրեց ղեկավար մարմինները: Ինչպես ամրագրված է կանոնադրության մեջ, նորաստեղծ հասարակական կազմակերպության հիմնական նպատակներն ու խնդիրներն են Հայաստանում խոսքի ազատության, ժողովրդավարության ու բազմակարծության սկզբունքների հետագա զարգացման ապահովումը, զանգվածային լրատվական եւ տեխնիկական պայմանների բարելավումը:

Փակ, գաղտնի քվեարկությամբ ժողովն ընտրեց իր ղեկավար մարմինը` խորհուրդը, որի անդամ դարձան Աստղիկ Գեւորգյանը, Բորիս Նավասարդյանը, Ավես Դեմիրյանը, Տիգրան Նաղդալյանը, Անդրանիկ Մնացականյանը, Վիգեն Սարգսյանը եւ Հակոբ Ավետիքյանը: Վերստուգիչ հանձնաժողովի անդամ ընտրվեցին Ջիլդա Նախշքարյանը, Տիգրան Հակոբյանը եւ Տիգրան Հարությունյանը:

Թուրքիա-Իրան առեւտրի պայմանագրերի ստորագրումը հետաձգվեց

20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RL: Իրանի նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանին այսօր շարունակեց իր շրջագայությունը Թուրքիայում: Նա այցելեց` Թուրքիայի հարավ-արեւելյան տարածքներ: Թուրքիայի նախագահ Դեմիրելի հետ նա դիտեց Եփրատ եւ Տիգրիս գետերի վրա կառուցվող ջրամբարը: Թուրքական «Անատոլու» լրատվական գործակալությունը մեջբերում է Ռաֆսանջանիի այն խոսքերը, համաձայն որոնց Իրանի եւ Թուրքիայի միջեւ առկա միջպետական հարաբերությունները պետք է օրինակ ծառայեն տարածաշրջանի մյուս երկրների համար: Ռաֆսանջանին երեկ ասաց, թե 2 երկրների միջեւ առեւտրին զարկ տալու մեծ հնարավորություններ կան, դրանց ծավալը տարեկան 1 միլիարդից` 2 միլիարդ դոլարի հասցնելով: Ռաֆսանջանին եւ Դեմիրելը երեկ պետք է ստորագրեին առեւտրի մասին պայմանագրեր եւ արձանագրություններ, սակայն ստորագրությունը հետաձգվել է:

Իրանի նախագահի այցի առաջին օրվա մասին` 5-րդ էջում:

Բոսնիայում խաղաղապահներին փոխարինեցին կայունացման ուժերը

20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, AFI, RL: ՆԱՏՕ-ի կողմից Բոսնիայում ղեկավարվող խաղաղապահ միջազգային ուժերը Սարաեւոյի արվարձան Վիլիցայում, ամերիկյան գեներալներ Ջորջ Ջոլվանի եւ Ուիլյամ Կրաուչի ներկայությամբ այսօր պաշտոնապես իրենց մանդատը հանձնեցին փոխարինող ուժերին, որոնք ստացել են կայունացման ուժեր անվանումը: Կայունացման ուժերն ունեն 31 հազար թվակազմ եւ կղեկավարվեն գեներալ Կրաուչի կողմից: Խաղաղապահ ուժերի թվակազմը 60 հազար էր: Կայունացման ուժերի նպատակն է նպաստել Դեյտոնի համաձայնագիրն իրականացնելու աշխատանքներին եւ խափանել պատերազմական գործողությունները վերսկսելու հնարավորությունը: Կայունացման ուժերը Բոսնիայում 18 ամիս մնալու մանդատ են ստացել:

Նախագահ Ֆուհիմորին մերժեց ահաբեկիչների գլխավոր պահանջը

20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, VOA, RL, RFI: Պերուի կառավարությունը հաստատեց նախագահ Ալբերտո Ֆուհիմորիի այս առավոտ ընդունած որոշումը` մերժել «Տուպակ Ամարուի անվան հեղափոխական շարժման» ահաբեկիչների գլխավոր պահանջը` բանտերից ազատ արձակել իրենց ընկերներին եւ ղեկավարին` դրա դիմաց խոստանալով ազատել պատանդ վերցրած 380 մարդուն: Ահաբեկիչները պահանջում են նաեւ տնտեսական բարենորոգումներ անցկացնել, փրկագին վճարել եւ Պերուի արեւելյան ջունգլիներ անարգել անցնելու երաշխիքներ տալ: Պայքարել անցնելու երաշխիքներ տալ: Պայմանները չկատարելու դեպքում ահաբեկիչները սպառնացին մեկ առ մեկ գնդակահարել պատանդներին: «Տուպակ Ամարուի» ահաբեկիչներն այսօր բոլոր են տվել, որ Կարմիր խաչ միջազգային կազմակերտության 2 անդամներ մուտք գործեն Ճապոնիայի դեսպանի նստավայր, որտեղ պահվում են պատանդները: Նստավայրից դուրս գալուց հետո բժիշկն ու բուժքույրն ասել են, թե պատանդների շարքում կան հիվանդներ, որոնք տառապում են սրտի հիվանդություններով, մի քանիսն էլ շաքարախտով: Պատանդները, որոնք բոլորն էլ տղամարդիկ են, երեկ գիշերն անց են կացրել հատակին պառկած: Այսօր Լիմա ժամանեց Ճապոնիայի արտգործնախարարը, որը ճապոնական ծագում ունեցող նախագահ Ֆուհիմորիին հանձնեց Ճապոնիայի վարչապետի ուղերձը: Պերուի նախագահը հայտարարեց, թե մտադիր է շարունակել պատանդների շուտափույթ ազատմանն ուղղված ջանքերը:

ՉԵՉՆԻԱ

Կարմիր խաչի 6 անդամներին սպանողներին բռնեցին, իսկ կազմակերպիչներին՞

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

Չեչնիայի ազգային անվտանգության ծառայության ղեկավար Աբու Մուսաեւը ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալությանը հայտնեց, որ հինգշաբթի երեկոյան ձերբակալվել են Միջազգային կարմիր խաչի կոմիտեի 6 անդամների սպանության իրագործողները: Աբու Մուսաեւը հրաժարվեց հայտնել մարդասպանների անուններն ու թիվը, սակայն հայտարարեց, որ սպանությունը բացահայտորեն քաղաքական բնույթ է կրում: Նա հերքեց սպանության ավազակային կամ կենցաղային բնույթ ունենալու վարկածները: Գրոզնիում կարծում են, որ այդ սպանությունը ունեցել է Չեչնիայում հունվար ամսին կայանալիք խորհրդարանական եւ նախագահական ընտրությունները խանգարելու նպատակ: Իսկ կազմակերպիչները կամ անհաշտ դաշտային հրամանատարներն են, որոնք դեմ են ընտրությունների անցկացմանը եւ պահանջում են այսօր եւեթ հռչակել Չեչնիայի

անկախությունը, կամ էլ հատուկ ծառայությունները: Աբու Մուսաեւի շրջապատի մարդկանցից բղխի բակիցներին հաջողվեց իմանալ, որ սպանության գործով 3 մարդ է արդեն ձերբակալված, եւ որ Չեչնիայի ԱԱԾ-ն չի կասկածում, որ հենց այդ անձինք են կատարել սպանությունը: Ռուսաստանի ներքին գործերի նախարարությունն ու Դաշնային անվտանգության ծառայությունը երեկ մի համատեղ հայտարարագիր հրապարակեցին, որում մերժվում է Ռուսաստանի որեւիցե մասնակցությունն այդ սպանությանը: Իր հերթին Աբու Մուսաեւը երեկ հեռուստաելույթում հայտնեց, թե բոլոր ձերբակալվածներն էլ ազգությամբ չեչեններ են եւ գործել են անհայտ անձանց ցուցումներով: «Այժմ մնացել է գտնել նրանց, ով էր կազմակերպել են այդ սպանությունը», հայտարարեց Աբու Մուսաեւը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Իր խոսքում նախագահ Քոչարյանը, անդրադառնալով Ֆրանսիայում կայացած իր հանդիպումներին, հույս է հայտնել, որ այդ ստ-ակցությունները շահավետ կլինեն Արցախի համար։ Նա հանդիպել է ինչպես Փարիզի, Մարսելի, Լիոնի, Ալֆորվիլի քաղաքապետներին, այնպես էլ Ֆրանսիայի խորհրդարանի եւ ԱԳՆ պաշտոնյա անձանց հետ, որոնք բոլորն էլ, ըստ Քոչարյանի, քաջատեղյակ են Արցախի հիմնահարցին եւ շահագրգռված են հակամարտության լուծման գոր-ծում՝ Հայաստանի ու Սփյուռքի հերթն է։ «Ամենակարեւոր հարցը երիտասարդությանը տեղում պահելն է, իսկ դրա համար պետք է աշխատանք, բարեկեցիկ կյանք եւ ընտանեկան ապահովություն, որովհետեւ երբ նույնիսկ 5-6 հազար երիտասարդ լքի Արցախը, ապա մեզ համար դա ողբերգություն կլինի», ընդգծել է Քոչարյանը։

Հանդիպման կարեւոր հարցերից մեկը Լիսաբոնի գագաթնաժողովի արդյունքներն էին, որոնք, ըստ նախագահի, ոչ հաղթանակ էին եւ ոչ պարտություն Արցախի համար։ Կարեւորն գահի հանդիպումները Ֆրանսիայում որքանո՞վ կկարողանան մեղմացնել վերջինիս, այսպես կոչված, ոչ հայանպաստ դիրքորոշումը, Քոչարյանը պատասխանել է, որ դա ցույց կտա ապագան եւ կախված կլինի նաեւ ֆրանսահայերի քաղաքական գործունեությունից։

Անդրադառնալով Արցախի բանակի հարցին՝ նախագահը նշել է, որ Ղարաբաղի այսօրվա բանակը նույնիսկ չի կարելի համեմատել նախկինում մի քանի հարյուր զինվոր ունեցող Հադրութի եւ Ստեփանակերտի զորամասերի հետ։ Սա-

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Թուրքիայի դիրքերը թուլացնել արծարծելով Ցեղասպանության հարցը

ԼՂՀ նախագահի հանդիպումը փարիզահայության հետ

Դեկտեմբերի 18-ին Փարիզում տեղի է ունեցել ֆրանսահայ համայնքի ներկայացուցիչների եւ լրագրողների հանդիպումը ԼՂՀ նորընտիր նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ։ Հանդիպումը կազմակերպել էին Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպան պրն. Վիգեն Չիթեչյանը եւ Դեսպանատան բարեկամների միությունը։

ծում։

Նախագահ Քոչարյանը, սակայն, մատնանշել է, որ իր այցելության հիմնական նպատակը ֆրանսահայ համայնքի հետ սերտ հարաբերություններ հաստատելն է եւ վերջինիս ԼՂՀ ներքին ու արտաքին ներկա իրավիճակի մասին տեղյակ պահելը։ Նա ընդգծել է նաեւ, որ Արցախի իշխանությունները ամեն ջանք գործադրում են, որպեսզի ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի հաջորդ համանախագահը լինի ֆրանսիացի։ Այս հարցը կպարզվի առաջիկա մեկուկես ամսվա ընթացքում։

Արցախի նախագահի երկրորդ հիմնական մտահոգությունը Արցախում ֆրանսահայ համայնքի քաղաքական ու հատկապես տնտեսական ներդրման խնդիրն էր։ Այս վերջին գործընթացն իրականացնելու համար պետք է արագորեն զարգացնել Ղարաբաղի տնտեսական կացությունը։

Անդրադառնալով Արցախի գյուղատնտեսական հարցերին եւ նշելով այս տարվա ընթացքում կատարված գործերը՝ ԼՂՀ նախագահը մեկ անգամ եւս հիշեցրել է, որ 150 հազար ղարաբաղցիները ի վիճակի չեն ինքնուրույն լուծելու երկրի առջեւ ծառացած բազում դժվարությունները։ Նա հայտնել է, որ արցախցիները իրենց եւ մեր բոլորի հայրենիքի նկատմամբ արյան եւ կյանքի գնով կատարել են իրենց պարտքը ազատագրելով պատմական օջախները, իսկ այժմ պատերազմ, Սումգայիթ ու Կիրովաբադ տեսած ժողովրդին օգնե-լու էր, որ Հայաստանը, օգտագործելով իր վետոյի իրավունքը, թույլ չի տվել ադրբեջանամետ բանաձեւը հայտնվի ժողովի վերջնական հայտարարության մեջ։ «Արցախն արդեն համաժողովրդական հանրաքվեով հայտարարել է իր անկախությունը, եւ արցախցու անվտանգության երաշխիքները խախտող որեւէ փոփոխում չպիտի լինի ոչ այսօր, ոչ էլ երբեւիցե», ասել է Ռ. Քոչարյանը։

Այն հարցին, թե Հայաստանը մինչեւ Լիսաբոնյան գագաթնաժողովը արդյոք նախնական դիվանագիտական բավարար աշխատանք կատարե՞լ է օգտագործելով իր բոլոր խաղաթղթերը, օրինակ, ցեղասպանության հարցը, նախագահը պատասխանել է, որ Ադրբեջանը շուրջ մեկ տարի նախապատրաստական աշխատանք է կատարել, սակայն Հայաստանը, ժամանակին վերջին շրջանում, չափազանց զբաղված է եղել նախագահական ընտրություններով եւ հարկ եղած պատրաստությամբ չի ներկայացել գագաթնաժողովին։ Քոչարյանն ավելացրել է, որ Թուրքիան լքելու հայ ժողովրդի ցեղասպանության մեղսությունը, ընդհանրապես իրավունք չունի մասնակցելու ԵԱՀԿ շրջանակներում ընթացող բանակցություններին։ «Հայաստանը պետք է Թուրքիայի դիրքերը թուլացնի արծարծելով ցեղասպանության հարցը եւ պահանջատիրությունը։ Ի վերջո, մենք ցեղասպանությունը փոխհատուցելու խնդիր ունենք», ընդգծել է նա։

Մյուս հարցին, թե ԼՂՀ նախա-կայն զինվորները կարիք ունեն մշտական մարզումների եւ կենցաղային լավ պայմանների։

Հանդիպման ընթացքում արծարծվել է նաեւ Շահումյանի ազատագրման հարցը։ Պրն. Քոչարյանն ասել է, որ Արցախի շուրջ ընթացող բոլոր բանակցություններին մասնակցում է նաեւ Հյուսիսային Արցախի ներկայացուցիչը, որը շահումյանցի է։ Մեծ պետությունների եւ Հայաստանի կողմից Արցախի անկախությունը ճանաչելու հարցման նախագահը պատասխանել է, որ մենք պայքարել ենք ոչ թե մեզ ճանաչելու, այլ մեր իրավունքը պաշտպանելու եւ հայապատկան հողերն ազատագրելու նպատակով։

Հանդիպման ավարտին Ռոբերտ Քոչարյանը նշել է, որ ԼՂՀ-ն արդեն կատարել է իր առաջին քայլը ժողովրդավարական չափանիշները հարգելով, ընտրել է իր իրավական նախագահին, իսկ հաջորդ փուլը կլինի համայնքային եւ քաղաքապետական ընտրությունների անցկացումը։

Պրն. Քոչարյանը խոսքն ավարտել է շեշտելով, որ Սփյուռքը պետք է մասնակցի Ղարաբաղի տնտեսական զարգացմանը, որպեսզի զենքով ու կյանքով իր հողերը պաշտպանած ղարաբաղցին չկորցնի իր արժանապատվությունը միաժամանակ, ամբողջ հայ ժողովրդի արժանապատվությունը։

ԼԵՈՆԻԴ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ,
«Կամք», 20 դեկտեմբերի

ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«Հայաստանի ազգությունների միությունը» ֆինանսական խնդիրներ ունի

Այսօր՝ դեկտեմբերի 21-ին, ՀՀ կառավարությունում նախատեսվում է հանդիպում վարչապետ Արմեն Սարգսյանի եւ «Հայաստանի ազգությունների միության» ներկայացուցիչների միջեւ։ Միության հիմնադիր եւ նախագահ Վլադիմիր Չասնեւի տեղեկատվության համաձայն, քննարկվելու են կազմակերպության նյութատեխնիկական հագեցվածության խնդիրը եւ ՀՀ կառավարության կողմից կազմակերպությանը ֆինանսական օժանդակություն ցուցաբերելու հնարավոր տարբերակները։

Հիշեցնենք, որ միությունը դե ֆակտո գործում է 1994-ի օգոստոսից, իսկ 1994-ի դեկտեմբերի 28-ից (խորհրդանշական օր) գրանցվել է ՀՀ արդարադատության նախարարությունում։ Գործունեության շուրջ երկու տարիների ընթացքում հստակորեն ձեւավորվել են միության աշխատանքային հիմնական երեք սկզբունքները.

ա) աջակցել ազգային մշակույթի, լեզվի, լուսավորության, արտադրատնտեսական կառույցների զարգացմանը, պահպանել ավանդույթներն ու կրոնը,

2) իրականացնել բարեգործական գործունեություն եւ երաշխավորել սոցիալական պաշտպանվածության միջոցները,

3) ամրապնդել եւ զարգացնել համագործակցությունը ինչպես միության անդամների, այնպես էլ երկրների պետական եւ հասարակական կառույցների միջեւ։

Ներկայումս մեր հանրապետության բնակչության շուրջ յոթ տոկոսը կազմում են ազգությամբ ոչ հայ քաղաքացիները, որոնք պատկանում են հնդեվրոպական (ռուսներ, հույներ, քրդեր, եզդիներ, ուկրաինացիներ, գերմանացիներ) եւ սեմաքամյան (ասորիներ, հրեաներ) լեզվաընտանիքներին։ Նրանց ընդհանուր թիվը կազմում է շուրջ 148 հազար, սակայն տարբեր են նրանց այսօրվա կենցաղն ու ապրելակերպը, անհամեմատ ավելի ապահով (նյութական միջոցների առումով) վիճակում են պետականություն ունեցող ռուսները, հրեաները, գերմանացիները, ուկրաինացիները, եւ փոխարենը դժվար պայմաններում են եզդիները, քրդերը, ասորիները։ Մի խոսքով, տարբեր հարցեր եւ մեկ հիմնական խնդիր՝ ապրել Հայաստանում, չկորցնելով ազգային պատկանելությունը։

Երեկ՝ դեկտեմբերի 20-ին, Արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի եւ համագործակցության հայկական ընկերության սրահում «Հայաստանի ազգությունների միության» 1996-ի ամփոփիչ համաժողովին ներկա էին հայաստանյան լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներ, մեկ-երկու պետական այր եւ, բնականաբար, միության անդամ համայնքների ղեկավարությունը։

Զեկուցումով ելույթ ունեցող Վլադիմիր Չասնեւը նշեց, որ միությանը անցած 2 տարիների ընթացքում հաջողվել է ձեռք բերել համապատասխան կարգավիճակ եւ կայացած կազմակերպության տեսքով հանդիպել ՀՀ նախագահի, նրա խորհրդականների, ԱԺ պատգամավորների, առանձին հանձնաժողովների ներկայացուցիչների հետ։ Այս ամենի շնորհիվ հնարավոր են դարձել այնպիսի հայտնի նվաճումներ, ինչպիսիք են հարազատ լեզվի ուսուցում, առանձին կրոնական կենտրոնների բացում, առանձին համայնքներին՝ տեղի հատկացում, ազգությունների փառատոնի առանձին փուլի կայացում, միության կազմում նոր անդամագրություն եւ այլն։

Մինչդեռ մնում են մշակութային կենտրոնի ստեղծման համար համապատասխան շենքի, ինչպես նաեւ ֆինանսական հարցերը։ Համաժողովում հույս հայտնվեց, որ առաջիկայում ՀՀ իշխանությունների գործունեության շնորհիվ հնարավոր կլինի արձանագրել նոր ձեռքբերումներ ի նպաստ ՀՀ որպես ժողովրդավար երկրի կայացման։

Ս. Դ.

ԵՐԵՎԱՆ

Նոր գրանցումներ արդարադատության նախարարությունում

ԵՐԵՎԱՆ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Դեկտեմբերի 20-ին տեղի ունեցած Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության կոլեգիայի հերթական նիստում գրանցվեցին «Առողջ սերունդ», «Տիեզերք, երկիր, լույս» ամսաթերթերը, «Կենաց ծառ», «Սրտառոդ» ամսագրերը, «Փակ դռների հետեւում», «Փրկություն-003» երկշաբաթաթերթերը, «Խոսք», «Շիրակի կոմունիստ», «Արեւելյան մարտարվեստ», «Հյուսիսային Հայաստան», «Արտաշատ», «Դիտորդ» շաբաթաթերթերը, ՀՀ Սահմանադրական դատարանի «Տեղեկագիրը», «ՌԱ» ռադիոընկերությունը, «Օծուն», «Դավիթաշեն-4», «Քանաքեռ», «Զանգակ» հեռուստախմբագրությունները, «Ագրոմարկետ» լրատվական գործակալությունը։

Գրանցվեցին նաեւ Իրանագիտության կովկասյան կենտրոնի, սինիլոգիայի եւ «Կյուկուշինկայկան» ֆեդերացիաների, Ստեփանավանի «Լոռի» փրկարար ջոկատի, «Ռուսական ժողովրդական հիմնադրամի» Հայաստանի մասնաճյուղի, «Սոցիալական բարեգործություն» եւ «Բարեգործություն-5165» ֆրանսահայ բարեգործական միությունների կանոնադրությունները։

Ուղղում. «Ազգի» դեկտեմբերի 10-ի համարի «Ինչպե՞ս են գործում մանկապարտեզ» հրապարակման «...Աբովյան մանկավարժական ինստիտուտի 4-րդ եւ 5-րդ կուրսի ուսանողների նախաձեռնությամբ...» հատվածում պետք է լինի. «... Աճառյան համալսարանի 4-րդ եւ 5-րդ կուրսի...», մնացածը՝ ինչպես տեքստում։

ԴՊՐՈՑ

Ահարոն Ադիբեկյանին երջանիկ լինելու համար հարկավոր է 3 մլն դոլար

Պարտքը Համաշխարհային բանկին վերադարձնելու համար նա ձեռնամուխ է լինում նոր սերնդի ձեւավորմանը

«Եթե այսօր չվերակառուցենք դպրոցը, 21-րդ դարում սոված կմնանք», հայտարարեց երեկ «Սոցիոմետր» սոցիոլոգիական հետազոտությունների անկախ կենտրոնի տնօրեն Ահարոն Ադիբեկյանը՝ իր դեռ չստացած 3 միլիոնի բարձունքից։ Ընթերցողներին տեղեկացնենք, որ 3 մլն-ը այն տարեկան գումարն է, որն անհրաժեշտ է միջազգային չափանիշներով ստեղծված տեստը Հայաստանի համար նորմավորելու եւ տարիքային տարբեր խմբերի տեստավորումն անցկացնելու համար։ «Կուշտը սովածին մանր է բրդում» մոտեցումով՝ ի պատասխան լրագրողների պնդմանը, թե երեխաներին նախ եւ առաջ կերակրել է պետք, նա սկսեց ապացուցել, որ գիտակցությունից պետք է գնալ կեցություն։ Ափսոս, միայն, որ պարոն վերլուծողը սեփական կյանքում հակառակ ծայրից է սկսում։ Ակնհայտորեն լինելով նախկին փրփրաբերան նախարարի բանակից (նա հաստատել էր տեստավորման պայմանագիրը), ում մասին այժմ կոտրվել է, սոցիոլոգը մնացածների պես տենդով համակված փորձում է ետ բերել սպասած-չստացածը։ Այդ ճանապարհին պարոնը ոչ միայն չի խորշում գզվանքով մեղադրել «դինոզավրի չափ կարծրացած մտածողությամբ» ակադեմիկոսներին, այլեւ բազմիցս արգահատանքով, գրեթե նողկանքով արտահայտվել ազգային մտածողության մասին։ Սկսած այն բանից, որ «հայերենը ինֆորմացիոն լեզու չէ» եւ գումարվելով այլ գործոնների՝ ետ է գցում մեր երեխաների զարգացումը «առաջին դասարանում՝ երկու, 13 տարեկանում՝ հինգ տարով (պարոնը հստակեցրեց, որ խոսքը խորհրդային շրջանի դասագրքերի մասին է, տողատակում մանրարկելով՝ բնավ ոչ «բլեյանական» գրքերի՝ պախարակելի ազգային մտածելակերպից մերժված), Ա. Ադիբեկյանը հասավ մուլտֆիլմերին, ուր ամերիկյան (դեգեներատ-Ա. Գ.) հերոսները սովորեցնում են գործելակերպի, կռահելու ունակության արագություն (բիզնեսմենների սերու՞նդ ենք դաստիարակում), իսկ մեր մուլտֆիլմերում տխմար իշուկը ծաղիկ է նվիրում։ Խեղճ, խեղճ Էքզյուպերի։ Իմ խեղճ Փոքրիկ Իշխան, որի մոլորակում, բայց սքանչելի ու մաքրագործող բախիծը այնպես աղճատվում է մեր մենաբանություններում։ Ես նոր եմ գլխի ընկնում, որ այդ մենաբանություններում նա ամերիկյան գերհերոսի պաշտամունքի մեջ է խցկված։

«Իր լեզուն վատ իմացողը կես մարդ է։ Չիմացողը՝ ծառից պոկված մի տերեւ, որ քշվում է ամեն պատահական քամուց»։ Սա մեզ սովորեցրել էր հայերենի մեր ուսուցչուհին, 4-րդ դասարանում։ Տասնամյա մանուկների հոգում այն հզոր արձագանք է տալիս հետագա ողջ կյանքում, այնպես որ հզոր են մտավարժանքները այն մասին, թե տոնսունիկային տարիքը պետք է երկարաձգել, իսկ ազգային մտածողությունը կձեւավորվի ինքնըստինքյան։

Սեփական (արդյո՞ք սեփական) արմատների նկատմամբ մերժողական վերաբերմունքը բոլորովին համատեղելի չէ ազգային գերխնդիրների մտահոգության դիմակի հետ։ Եվ պետք չէ ասել, թե դրական հասկներ չենք ուզում նկատել ռուսական ու բուժքույր դառնալ երազող ազգին կողմնորոշում առաջնորդել ցանկացողի ծրագրում (մի կողմից էլ առաջարկում ուղեղը հանձնել համակարգիչներին՝ օրինակ վերցնելով սեփական Բախին ու Հենդելին չճանաչող ազգերից)։ Խնդիրն այն է, գերակշռո՞ղ է դա, թե տարրալուծվում է այլ նպատակների ծանծաղուտում։ Եվ քանի որ կասկածի նժարը թեքվում է վերջին կողմը, ապա նույնիսկ այսչափ անդրադարձը շատ եմ համարում։

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 6 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

Դժգոհ, շատ դժգոհ է տիար Բլեյանը: Դժգոհ է իշխանություններից, դժգոհ է ընդդիմությունից (Ազգային համաձայնությունը ՀՀՇ-2 է, կոմկուսն ու ԳԱՄԻՔՄԻ-ն իրենց լիդերներով «այն հայ հեղափոխական գաղափարախոսության» շարունակությունը), հայի մտածողությունից, («իշխող տիպը նիհիլիզմն է»), հայ ազգային մտքից («սնանկ է»), հայ գրագետից: Դժգոհ է նախագահական ընտրություններում առաջադրված բոլոր թեկնածուների ելույթներից, ծրագրերից, Հայաստանի «գիտով անցած» կառավարություններից, բոլոր տեսական եւ քաղաքական այսյանների հայտարարություններից, չորրորդ իշխանության վերջին ժամանակներից («ամենուր ղարաբաղյան հակամարտությունը որպես նախկինի սեւով է ներկայանում, կարծես չկա այդպիսի հարց ազգո-

թե դա էական է: Կարեւոր «Բարեկեցություն Ղարաբաղի դիմաց» դրույթը կրկին շրջանառության մեջ դնելն է, հասարակական կարծիքը ստեղծելու հերթական փորձը: Ոչինչ, որ ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման երկնակամարում ժամանակ առ ժամանակ հառնող մեկ այլ աստղի նույնպես ոչ անհայտ Գոբլի նման, տիար Բլեյանը «մոռանում է», որ Ղարաբաղը վինելի տարածք չէ սոսկ, այլ հայրենիք, որի ժողովուրդը (ղարաբաղցին) տեր է իր երկրին եւ «ներքին ու արտաքին խաղաղարարներից» առավել իրեն է վստահում: Համենայն դեպս, բլեյանական խաղաղարար հռչակագրում չէր խանգարի ավելացնել գ կետը՝ Ղարաբաղի անվտանգության երաշխիքներն ապահովելու նպատակով տարածաշրջանային ոստիկան կարգել Աշոտ Բլեյանին:

Նախանշելով Հայաստանի Հան-

րը, 3x4 չափի ուղղանկյունը լցնել, սանեմ, բազմաթիվ գաշիկներով, խխունջներով, նույնիսկ խաղալիքներով (վերջիններս դժվարությամբ են հաջողվում ոչ միայն փոքրերին): «Այն աշխույժը, այն բարյացակամությունը, այն հաջողություն բերող մտավոր աշխատանքի հաճույքն ու հրճվանքը, այն խաղաղվածությունն ու ապահովությունը, որ պարգեւում է երեխային նոր դպրոցի դասն ու դասագիրքը, անպայման ամրապնդում են երեխայի առողջությունը», ասում է կրթական հեղափոխության առաջնորդը: Մնում է զարմանալ, թե հրաշագործ հատկություններով օժտված այդ անբերի ձեռնարկներն ինչու են համառորեն մերժվում ուսուցիչների եւ ծնողների հսկայական մեծամասնության կողմից. մի՞թե «հին» դպրոցի վայրենի դասախարակության կամ «չարության գործիք դարձած դակտորների եւ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Նոր մտածողություն, նոր դպրոց, հին... «նոր ուղի» կամ բարեկեցություն Ղարաբաղի դիմաց

«Ոչ անհայտ» Աշոտ Բլեյանի «Մոլորակ» թերթի էջերում ռեկորդային ծավալով թերթային տարածք զբաղեցրած հոդվածներին, որ սպառնում են հոդվածաշար դառնալ («Երբ շատ է դժվար, դիր փախուստ առաջդ ու խորհիր», 4 դեկտեմբերի, «Առաջ ունենալու համար նախ ապրել է պետք», 14 դեկտեմբերի), կարելի էր եւ չանդրադառնալ, սակայն հաշվի առնելով, որ բլեյանիզմը երեւույթ է, իսկ Բլեյանը (համենայն դեպս ղարաբաղյան խնդրի պարագայում) ասում է այն, ինչ զգուշավոր պետական այրերի մտքին է, իսկ լռությունը կարող է սխալ մեկնաբանվել, համարձակվում եմ «Մոլորակի» ակնկալած շահագրգիռ խոսակցությունը տեղափոխել «Ազգի» հարթություն:

ին լուծել ենք, հաղթել ենք ու... անցնում ենք սոցիալական հարցերի լուծմանը»), եւ այլն, եւ այլն: Անշուշտ, սա չի նշանակում, թե տիար Բլեյանը որեւէ բանից գոհ չէ: Գոհ է, օրինակ, «Հայաստանի միակ քաղաքական ընդդիմությունից» «Նոր ուղուց», թեեւ վերջինս դեռեւս բույլ է «մի տեսակ որոշ խոռոչում», հակառակ դեպքում, ենթադրում եմ, կմասնակցեր նախագահական ընտրություններին իր թեկնածու Աշոտ Բլեյանով՝ շահելով ժողովրդի բացարձակ քվեն: Սակայն եղածը եղած է, «ողբերգությունը» կատարված փաստ, ուստի, քանի որ կյանքը շարունակվում է, տիար Բլեյանը, որպես հասարակական օրգանիզմի հմուտ գիտակ եւ բժիշկ, անցնում է գործնական «գործողությանը». Ղարաբաղում ձեռք բերվածը ժամանակավոր է, «զինադադարը, կայունությունը ճահիճ եւ առաջընթացը աներեւակայելի», ժողովուրդը սա հասկացել է, այդ պատճառով վերադարձել է քվե տվել «հաղթանակած բանակի իրական գեներալին» Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, ասել է թե ղարաբաղյան ճակատում նվաճվածը հաղթանակ չի համարում: Ասել է թե Տեր-Պետրոսյանի նախընտրական սխալներից ամենախոշորը... Ղարաբաղում չպարտվելն էր: Ինչեւէ «անխուսափելի» դատողություններից հետո տիար Բլեյանը դիմում է 1993 թվականին «Նոր ուղի» բերած հրապարակած իր կուսակցության ուղեցույց հռչակագրի վերաստուգմամբ, ուր մասնավորապես արձանագրվում է, թե Ադրբեջանի հետ միջպետական բանակցությունների միջոցով Լեռնային Ղարաբաղի հարցի խաղաղ կարգավորումն այլընտրանք չունի եւ պետք է հիմնվի ա) ԼՂՀ անվտանգության եւ Ղարաբաղի ժողովրդի իր հողում ապրելու իրավունքի ապահովման, բ) երկու պետությունների տարածքային ամբողջականության փոխադարձ ճանաչման վրա: Սա է խնդիրը, սա է Հայաստանը «ոսկե երկիր» դարձնելու կախարդական փայտիկը, առանց որի սոցիալական հարցերի լուծման բոլոր փորձերն իմաստազուրկ են դատապարտված ձախողման: Հայտնի չէ, թե մեր հայրենիքների որ մասն է, տիար Բլեյանը համարում Ղարաբաղի ազատության հաշվին կուրծք ամրելու իր քաղաքական երազանքը, սակայն մի՞

րապետության զարգացման «նոր ուղին», տիար Բլեյանը սահուն կերպով անցնում է կրթության ոլորտին, որից նույնպես դժգոհելու շատ առիթներ ունի. «նոր դպրոցը», «նոր ծրագրերը», «նոր մտածողությունը», «նոր արժեքները», «նոր մանկավարժությունը», նոր դասագրքերը, որ «ուրախություն, խինդ ու ծաղիկ են պարգեւում 7-ից 17 տարեկաններին», կրճատվում են ընդունվում «խավարի պաշտպանության տխուր ներողության» «թիկունքները գերեզմանոցային ձայներով ամրացրած» դոկտոր-գրականագետի, վարժապետի ու լեզվի պրոֆեսորի կողմից: Ուշադրություն դարձրեք, թե որքան շատ նոր բան է հավակնում ժողովրդին պարգեւել տենդագին հապճեպությամբ կրթական հեղափոխություն ձեռնարկած նախկին փոխնախարարը վճռական կեցվածքով, մերժելով հապճեպությունը, հեղափոխականությունը եւ նեոբոլշեւիզմը, թեեւ զուտ բոլշեւիկյան անհանդուրժողականությամբ մխտում է այն ամենը, ինչ, ըստ Բլեյանի, եղել է իրենից առաջ. զորանոցային մանկավարժություն, բթամտություն, երեխայի առողջությունը խաթարող վայրենի դասախարակություն հիմնված դոգմաների, նախապաշարմունքների, ստրկամտության վրա: «Հին դպրոցի» բլեյանական սարսափազդու բնութագրումներին հաղորդակցվելով, զարմանում ես՝ ինչպես ես խուսափել մտավոր հետամնացության ճիրաններից ու սիրտդ կրծում է տհաճ կասկածը. խուսափե՞լ ես արդյոք հիշյալ արատից, եթե չես ընդունում X քաղաքակրթությունից որպես փրկիչ Հայաստան ժամանած տիար Բլեյանի առաքելությունը: Նոր դասագրքերի հեղինակն, ինչպես պարզվում է, գիրքը հասցեագրում է երեխային, ուղղակի, առանց ուսուցչի ակտիվ միջնորդության: Որքանով է դա այդպես, կարող եմ դատել առաջին դասարանի «Մաթեմատիկայի» օրինակով: Այս գրքում երեխային առաջարկված խնդիրների մի մասն անհեթեթորեն պարզունակ են, առավել մյուսները եթե չասենք բարդ, ապա զոնե կարոտ են ուսուցչի կամ ծնողի ակտիվ միջամտության, որից հետո երեխային մնում է մեքենայաբար կատարել այն, ինչ հավելագել է մեծահասակի օգնությամբ: Այլ առաջադրանքներ երեխային ստիպում են ներկել ու ներկել մոռանալով խա-

պրոֆեսորների» անձնական ամբիցիաների պատճառով միայն, ինչպես փորձում է ներկայացնել «տգիտության ու բթամտության հին ու արբազան կողմում» իր թիմակիցների հետ «կարոտախտի, չարության, խավարի, անհեռանկարության դաստիարակվածության» դեմ մարտնչող առաջամարտիկը, որի հանճարն անըմբռնելի հրաշքով փրկվել է հին դպրոցի «դժոխքից»: Ի տարբերություն կրթության եւ գիտության նոր նախարարի (որն Պետրոսյանը չի մխտում «նոր դպրոցի» բերած ռացիոնալ հատիկը), տիար Բլեյանը հինը մերժում է, անվերապահորեն, ինքնամոռաց ֆանատիզմով: Մինչդեռ «հին դպրոցը» չէ՞ այն գիտական բարձր ներուժի աղբյուրը, որ ոչ առանց հիմքի համարվում է Հայաստանի թիվ 1 հարստությունը:

Նպատակ չունենալով ստանձնելու կրթության նոր նախարարի «պաշտպանությունը», ուզում եմ մի նկատառում հայտնել «մարտնչող բլեյանիզմի» ջանքերով նրա շուրջ հյուսվող անբարյացակամության մթնոլորտի վերաբերյալ, որի ստեղծմանը կամա թե ակամա նպաստում ենք եւ լրագրողներս, անտեսելով «հարյուր օրվա» սարքում: Ուրիշ հրապարակումների համաձայն, նախարարը կրթական հեղաշրջումը է սկսել (նկատի է առնվում ուսումնական ծրագրերը վերանայելու համար վարչապետի հրամանով ստեղծված հանձնաժողովը, թեեւ այդ դեպքում հեղաշրջումը կարելի էր վարչապետին վերագրել), մյուսները խոսում են նախարարի շուրջ ստեղծված զաղտնիության շղարշի մասին, թեեւ կարճ ժամանակում անցկացված երկու ասուլիսներն այլ բան են ասում: Շահարկվում է նաեւ հիշյալ հանձնաժողովի «հակաբլեյանական» կազմում «հին մանկավարժության» ջատագովների ընդգրկումը, նոր «գիտափորձի» մտավախությունը (կարելի է կարծել, հին գիտափորձն արդեն մարսել ենք, եւ խնդիրը նորը կասեցնելն է): Մտահոգությունը հասկանալի է, սակայն ավելորդ չեմ համարում հիշեցնել, որ հնարավոր եւ անհնար պրոբլեմներով լեցուն այս «անցումային» ժամանակահատվածում լրատվամիջոցներից ակնկալվում է ոչ թե բլեյանիզմի դիր ճառեր, այլ հենց բլեյանիզմի ծնունդն ու անմիջական արդյունքն է:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 22-ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԻ ՕՐ

Փորձառու էներգետիկը հավատում է, որ դժվարությունները կհաղթահարվեն

Էներգակարգավորում տեսական ձեռնարկություններում Գրիգոր Պողոսյանին երկար փնտրելու հարկ չեղավ: Փորձառու էներգետիկին բոլորն են ճանաչում: Քիչ անց մենք արդեն զրուցում էինք: 84-ամյա պատկառելի այդ մարդը պայծառ միտք ունի: Տարիների հեռվից հիշում է ուշագրավ դեպքեր, պատմում հետաքրքրական դրվագներ, ներկայացնում իր սերնդի անվանի մարդկանց, ովքեր, ավա՜ղ, հիմա չկան... 1934-ին Թբիլիսիում էներգետիկ ինստիտուտն ավարտելուց հետո տարբեր պաշտոններ է վարել Անդրէներգոյում եւ Վրացէներգոյում, աշխատել որպես Զահէսի հերթապահ ինժեներ, անդրկովկասյան համակարգի դիսպետչեր: Ապա 1936-ին հրավիրվում է Երեւան եւ աշխատանքի անցնում նորաստեղծ Հայէներգոյում: Շուտով նա արդեն իր իսկ նախաձեռնությամբ կազմակերպված կենտրոնական էներգոլաբորատորիայի պետն էր, որի հիմքի վրա էլ հետագայում ծնունդ առավ ներկայիս «Էներգակարգավորում» տեսական ձեռնարկությունը:

– Դուք միշտ եղել եք Հայաստանի էներգետիկայի ակունքների մոտ, ակտիվորեն մասնակցել հիդրոէլեկտրակայանների կառուցմանը, կենցաղում առաջին էլեկտրալամպերի շողարձակմանը: Ի՞նչ կառանձնացնեիք վեց տասնամյակի տարեգրություն ունեցող մեր էներգետիկ համակարգի հյուսվածքից:

– Այսօր դժվար է մեկ առ մեկ թվարկել տասնամյակների վաղեմություն ունեցող դեպքերը, թերեւս դրա անհրաժեշտությունը չկա էլ: Մեզ համար իսկական տոն դարձավ այն օրը, երբ լաբորատորիայում սկսեցինք էլեկտրաչափիչ նոր գործիքների արտադրությունը, որոնց պահանջարկը մեծ էր ոչ միայն Հայաստանում, այլեւ հարեւան հանրապետություններում եւ Հյուսիսային Կովկասում, մանավանդ Մեծ հայրենականի տարիներին:

Գնալով աճում էր հանրապետության էներգազինվածությունը: Արդեն գործող Ձորահէսի, Երեւանի, Գյումրիի եւ մյուս ՀԷԿ-երի կողքին 1936-ին շարք մտավ նաեւ Քանաքեռի հիդրոէլեկտրակայանը: Սակայն շատ կարեւոր էր արագորեն միավորել դրանք եւ ստեղծել միասնական էներգետիկ համակարգ, որն իրագործվեց 1937-38 թվականներին: Իսկ դա հնարավորություն տվեց անխափան էլեկտրաէներգիա մատակարարել բնակչությանը եւ արդյունաբերությանը: Հենց այդ ժամանակաշրջանում էլ լաբորատորիան սեփական ուժերով իրականացրեց ամբողջ էներգահամակարգի ՀԷԿ-երի աշխատանքի լրիվ ավտոմատացումը եւ հեռուստամեքենայացումը:

– Հիդրոէլեկտրակայանների զուգահեռ աշխատանքն ապահովելու համար անհրաժեշտ էր անցկացնել նաեւ բարձր լարման գծեր: Ինչպե՞ս էիք կարողանում դա իրականացնել այն ժամանակվա տեխնիկայի միջոցներով եւ այն էլ Հայաստանի լեռնային ռելիեֆի պայմաններում:

– Իրոք, ժամանակին անչափ դժվար էր նման գծերի մոնտաժումը: Գուցե հիմա ծիծաղելի թվա, բայց ստիպված էինք շատ դեպքերում սարքավորումները ու էլեկտրալարերի փաթույթները լեռնային տեղամասերը հասցնել կենդանի քաշող ուժի միջոցով: Բարձր լարման գծերի անցկացմանը զուգընթաց կառուցում էինք ենթակայաններ, էլեկտրիֆիկացնում գյուղերը: Պետք էր միայն տեսնել, թե առաջին էլեկտրալամպերի ցոլից ինչպիսի՜ բերկրանք էին ապրում մարդիկ:

ԵրՀԷԿ-ի կառուցումը հնարավորություն ստեղծեց լայն ծավալով առաջ տանել նաեւ ոռոգումը: Շուտով շարք մտավ Ակնա լճի պոմպակայանը, որը ջուր էր մղում դեպի Արարատյան դաշտի հողերը: Ապա մեկը մյուսի ետեւից շարք մտան Երեւանի կարբիդի եւ կաուչուկի գործարանները, մեր արդյունաբերության մյուս առաջնեկները:

Պատմում է էներգետիկը, վերհիշում նոր դրվագներ:

Մեծ հայրենականի հաղթական ավարտից հետո մեկը մյուսի ետեւից շարք մտան Սեւանի, Գյումրիի, Աբարբեկյանի, Արզնու ՀԷԿ-երը, Երեւանի նոր ՀԷԿ-ը:

1952-ին Գ. Պողոսյանը նշանակվեց Գյումրիի ՀԷԿ-ի գլխավոր ինժեներ, ակտիվորեն մասնակցեց նրա կառուցման ավարտին ու շահագործման կազմակերպմանը, Սեւան-Հրազդան կասկադի մյուս ՀԷԿ-երի շինարարությանը:

Հետագայում փորձառու էներգետիկը երկար տարիներ աշխատել է որպես Հայաստանի Մինիստրների խորհրդի էներգետիկ վարչության Հայէներգոյի պետ եւ գլխավոր ինժեներ:

Իրոք, երջանիկ մարդ է մեր էներգետիկայի նահապետ Գրիգոր Պողոսյանը: Ամեն անգամ էներգետիկ որեւէ լուրջ ծրագիր մշակելիս անպայման լսել են իր ծանրակշիռ խորհուրդը, հաշվի են առել իր հիմնավորված կարծիքը: Այդպես է եղել եւ այն ժամանակ, երբ պետք է կառուցվեր Որոտանի կասկադը, եւ այն օրերին, երբ սկսվելու էր առաջին ջերմաէլեկտրակայանների, ատոմային էլեկտրակայանի շինարարությունը, եւ այն հետ տարիներին, երբ որպես Խորհրդային Միության փորձագետ, աշխատում էր Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետությունում...

– Ինչպե՞ս եք տեսնում մեր էներգետիկայի վաղվա օրը:

– 1988-ին Հայաստանը տարեկան արտադրում էր 15 մլրդ կՎտժ էլեկտրաէներգիա, որից 13 մլրդ-ն օգտագործվում էր մեր հանրապետությունում: Այսօր տարեկան պահանջը կազմում է ընդամենը 5 մլրդ կՎտժ, չնայած մենք ի վիճակի ենք արտադրելու ավելին: Բնական է, արդյունաբերությունը լրիվ կարողությամբ չի աշխատում, մեծ չեն նաեւ մյուս կարիքները: Բայց ես լավատես եմ: Հեռահետ արդյունաբերությունը վերելք կապրի, կավելանան ոռոգման եւ էլեկտրատրանսպորտի կարիքները, կենցաղը ավելին կպահանջի: Ուրեմն պետք է խնամքով պահպանել եղածը, խնայողաբար օգտագործել հիդրո եւ ջերմաէլեկտրակայաններում առկա կարողությունները: Խոսք էլեկտրաէներգիայի առավելագույն, խելացի եւ գիտակցված տնտեսման մասին է եւ ոչ թե հովհարային անջատումների: Հարկավոր է ամեն գնով պահպանել նաեւ էներգետիկների համախմբվածությունը, որպես մի միաձույլ, միասնական ընտանիք: Հենց դրան պետք է ծառայի նաեւ էներգետիկների ավանդական տոնը: Դժվարությունները ժամանակավոր են, ես հավատում եմ վաղվա օրվան, որը կլինի ավելի լավ, ավելի բարեկեցիկ:

Մ. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Ձմեռային ծառուցներ կարիքավորներին

Հայկական կարմիր խաչի ընկերությունը եւ Կարմիր խաչի եւ Կարմիր մահիկի ընկերությունների միջազգային ֆեդերացիայի հայաստանյան պատվիրակությունը դեկտեմբերյան պատվիրակությունը դեկտեմբերին սկսեց մարդասիրական օգնության նոր ծրագիր, որը ֆինանսավորում է Դանիական կարմիր խաչը: 10000 ձմեռային ծառուցներ կբաշխվեն Երեւան, Գյումրի եւ Վանաձոր քաղաքների կենսաթոշակառուներին եւ հաշմանդամներին: Հաշվի առնելով ծառուցների սահմանափակ քանակը, ցանկում ընդգրկվել են միայն առաջին եւ երկրորդ խմբի միայնակ հաշմանդամները եւ 75 տարեկանից բարձր միայնակ թոշակառուները: Շահառուների ցանկը ձեռք է բերվել ընտանիքի կարիքավորության աստիճանի գնահատման «Փարոս» համակարգից:

Ձմեռային ծառուցների պարունակության մեջ մտնում են մեկ բերմոս, մեկ ջերակ, մեկ բրդյա գլխարկ, մեկ զույգ գուլպա, մեկ ծածկոց, քանի մոմ եւ քանի լուցկի: Բաշխումը կշարունակվի մինչեւ հունվարի սկիզբը:

ՖԵԴԵՐԱՑԻԱՅԻ ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

20 դեկտեմբեր, 1996 թ.

digitised by A.R.A.R.@

ՀՐԱՏԱՊ

Վարդան Օսկանեան. «Պէտք է մեր ուժերը միաւորենք Հայաստանի, Լեռնային Ղարաբաղի եւ Սփիւռքի մէջ պահպանելու համար ցարդ իրագործուածը»

«Յառաջիկայ տարուընէ սկսեալ կը նախատեսուին դժուարութիւններ, պահպանելու համար այժմու իրավիճակը դիւանագիտականօրէն, քաղաքականօրէն եւ երկարաժամկէտ առումով՝ ռազմականօրէն: Այս մասին պէտք է լրջօրէն մտածենք Հայաստանի եւ Սփիւռքի մէջ եւ գործենք հաւաքականօրէն», ըսաւ Հայաստանի արտաքին գործոց փոխնախարար Վարդան Օսկանեան երեքշաբթի, 17 դեկտեմբերին, Լոս Անճելըսի մէջ, AIM ամսագրի կազմակերպած ասուլիսի ընթացքին վերլուծումը կատարելով ԵԱՀԿ-ի Լիզբոնի գագաթաժողովի արդիւնքներուն: Փոխնախարարի արտայայտութիւններուն մէջ զգալի էր յոռետեսական որոշ տրամադրութիւն մը, որ կը բխէր առարկայական իր մեկնաբանութիւններէն: Իր անկեղծ խօսքերը 200-ի հասնող ներկաներու հոգիներուն վրայ ինկան կապարի ծանրութեամբ եւ հնչեցին որպէս ազդարարութիւն՝ միջազգային համայնքէն սպասուող անախորժ անակնկալներու վերաբերեալ:

«Կ՚ուզեմ ձեզի փոխանցած ըլլալ հետեւեալը,- շարունակեց Օսկանեան, որ կ՚արտայայտուէր անգլերէնով:- Փոխուած է կացութիւնը, փոխուած են խաղին կանոնները եւ մեր առջեւ բարձրացող մարտահրաւէրները չենք կրնար այլեւս դիմագրաւել ցարդ որդեգրուած եղանակներով: Պէտք ունինք ներքին կայունութեան, պէտք ունինք ուժեղ տնտեսութեան, պէտք ունինք ուժեղ բանակի եւ պէտք ունինք մեր դատի ետին կանգնած միասնական հայերու»:

Վարդան Օսկանեան խօսեցաւ Լիզբոնի գագաթաժողովի մթնոլորտին մասին: Անակնկալ մը չնկատելով հանդերձ միջազգային համայնքին կեցուածքը, անակնկալ նկատեց անոնց գործելաձեւը, որ կոպիտ էր եւ առանց ազդանշանի: «Անոնք հաւաքականօրէն Հայաստանին ըսին այն, ինչ որ չորս տարիէ ի վեր անուղղակիօրէն կ՚ըսէին անհատապէս: Անոնք շատ կարեւոր գագաթաժողովի մը ընթացքին բացայայտօրէն ըսին, թէ Լեռնային Ղարաբաղը պէտք է մնայ Ազրպէյճանի կազմին մէջ եւ մենք կրնանք ունենալ ինքնավարութեան բարձր աստիճան մը, եթէ ասիկա բան մը կը նշանակէ: Ասիկա Հայաստանին ըսուեցաւ 53 երկիրներու եւ ԵԱՀԿ-ի նախագահին կողմէ, համագումարի փակման հանդիսութեան օրը»:

Անցեալ տարի, բացատրեց Օսկանեանը, Մինսկի խմբակի բանագնացները, որոնք լիազօրուած են ԵԱՀԿ-ի կողմէ, սկսան լուծման առաջարկներ բանաձեւել տարածաշրջան իրենց կատարած այցելութիւններուն եւ հերթական ժողովներուն ընթացքին: Անոնք ներկայացուցին լուծման երեք սկզբունքներ. ա) Ազրպէյճանի տարածքային ամբողջականութիւն, բ) ինքնավարութեան հնարաւոր ամենաբարձր կարգավիճակ Ղարաբաղին եւ գ) անվտանգութեան երաշխիքներ Ղարաբաղի բնակչութեան համար: «Երբ մենք Լիզբոն հասանք գագաթաժողովէն շաբաթ մը առաջ որդեգրուելիք հռչակագիրին վրայ աշխատելու համար, տեսանք, թէ վերջնական բանաձեւին մէջ ներառնուած էր Լեռնային Ղարաբաղի վերաբերեալ 20-րդ պարբերութիւնը, որ Ղարաբաղեան հակամարտութեան լուծման հիմք կ՚ընդունէր վերոնշեալ երեք կէտերը»:

Ապա բացատրելէ ետք ԵԱՀԿ-ի աշխատանքի ձեւերը, Վարդան Օսկանեան յայտնեց, թէ Հայաստանի պատուիրակութիւնը առարկեց հռչակագիրի 20-րդ պարբերութեան բովանդակութեան: «Յանկարծ նկատեցինք, թէ ուժեղ համատեղում մը կար ԵԱՀԿ-ի անդամներուն միջեւ՝ 20-րդ պարբերութիւնը առաջ քաշելու եւ որդեգրելու: Ճնշումը աւելցաւ հայկական պատուիրակութեան վրայ, որպէսզի ընդունինք երեք այդ նախադրեալները: Ես ուղղակի զարմացած եւ ապշած էի այդ ճնշումի ծաւալէն եւ ճնշումի ձեւէն: Համախմբում մը ստեղծուած էր Հայաստանի դէմ: Ազրպէյճան իր ուժերը միացուցած էր ԱՊՀ-ի անդամ միւս երկիրներու հետ, որոնք նոյնօրինակ խնդիրներ ունին (Վրաստան, Ուկրաինա, Մոլդովա եւ այլն): Գրեթէ անկարելի էր վիճիլ անոնց հետ: Անոնք ունէին նաեւ զօրակցութիւնը ԵԱՀԿ-ի միւս պետութիւններուն»:

ՀՀ արտաքին գործոց փոխնախարարը բացատրեց նաեւ տակաւին երեք պարագայ: Առաջին. ԵԱՀԿ-ի անդամ երկիրները, վերջին երկու տարիներուն կ՚աշխատէին ստեղծել «անվտանգութեան մոդել մը՝ 21-րդ դարու Եւրոպայի համար»: Այս յանձնարարութիւնը տրուած էր 1994-ի Պուդապեշտի համաժողովին, որպէսզի անվտանգութեան այդ մոդելը որդեգրուի Լիզբոնի գագաթաժողովին: «Անոր կորիզը կը կազմէ անվտանգութեան հասկացողութեան անբաժանելիութիւնն ու համապարփակութիւնը Եւրոպայի մէջ: Այս հասկացողութեան էութեան մէջ կը ներառնուի սահմաններու անձեռնմխելիութիւնն ու պետական սահմաններու անբռնաբարելիութիւնը», շեշտեց Օսկանեան: Ինչպէ՞ս կարելի էր տուեալ մթնոլորտին մէջ հակազդել այս երկու սկզբունքներուն, հարց տուաւ Օսկանեան, երբ 53 երկիրներ նախորդ երկու տարիներուն կը մշակէին 21-րդ դարու ապահով Եւրոպայի մը մոդելը:

Երկրորդ պարագան այն էր, որ կային նմանօրինակ տագնապներ Վրաստանի, Մոլդովայի, Ուկրաինայի մէջ եւ այդ պատճառով յայտարարութեան բառապաշարը շատ ուժգին էր: Յայտարարագիրը կ՚ըսէր, թէ պետութեան ղեկավարները կը վերահաստատէին իրենց յանձնառութիւնը Վրաստանի, Մոլդովայի, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի սահմաններու անձեռնմխելիութեան [illegible]կցութեամբ, մեզ դնելով դժուարին կացութեան մը մէջ: Երրորդ, ԱՄՆ-ը, Եւրոպական Միութիւնն ու ԵԱՀԿ-ի միւս երկիրները ունէին վճռակամութիւն՝ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան «մէջքը կոտրելու»: Վարդան Օսկանեան բացայայտեց, թէ Քլինթընի վարչութիւնը, ըստ ամերիկացի պաշտօնեայի մը, որուն անունը չյիշեց, պաշտօնավարութեան երկրորդ շրջանին վճռած է այս «դիլեմային մէջքը կոտրել»՝ ելք մը գտնելով սահմաններու անձեռնմխելիութեան եւ ազգերու ազատ ինքնորոշման սկզբունքներուն միջեւ: ԱՄՆ-ի շահագրգռութեան մասին խօսելով Օսկանեան դիպուկ ակնարկութիւն մը կատարեց նաւթի գործօնին:

Անդրադառնալով տխրահռչակ 20-րդ պարբերութեան, Օսկանեան ըսաւ, թէ անիկա ձգուած էր մինչեւ վերջին վայրկեան եւ այդ վերջին վայրկեանին ալ Հայաստան գործածած էր իր վեթօն, ՀՀ նախագահին այն առարկութեամբ, որ պարբերութեան որդեգրումը կը նշանակէր ցեղասպանութեան վտանգի ենթարկել Արցախի հայերը: Ի պատասխան Հայաստանի քայլին, Ազրպէյճան կալանքի տակ առած էր ամբողջ յայտարարագիրը: Անելէն կարելի եղած էր դուրս գալ, երբ ԱՄՆ-ի պատուիրակը առաջարկած էր 20-րդ պարբերութիւնը հանել հռչակագիրէն եւ ԵԱՀԿ-ի նախագահին յատուկ մէկ յայտարարութիւնը կցել վերջնական բանաձեւին:

«Այդ յայտարարութիւնը պարտադիր չէ եւ կը նկատուի մեր յաղթանակը», ըսաւ Օսկանեան: «Մեր յաղթանակն էր նաեւ այն, որ միջազգային համայնքին առջեւ մենք կարողացանք ըսել, թէ ինչ բան անընդունելի էր Հայաստանի համար»:

«Սակայն, հիմ ունենալով ԵԱՀԿ-ի երեք սկզբունքները, մեզի փոխանցուած պատգամը լա՞ւ է, թէ վատ, դժուար է ըսել», ըսաւ Վարդան Օսկանեան, անմիջապէս աւելցնելով, որ ՀՀ բանակցող պատուիրակութիւնը վերջին երկու տարիներուն կը յաջողէր փախուստ տալ անոնցմէ: «Այս հակամարտութիւնը թեւակոխեց նոր հանգրուան մը՝ ստացաւ նոր որակ մը Լիզբոնէն ետք», շեշտեց Օսկանեան: ԵԱՀԿ-ի մօտեցումներուն նախանշանը տրուած էր 1995-ի սկզբնաւորութեան, երբ Զուիցերիոյ արտաքին գործոց նախարար Ֆլաւիօ Քոթթի այցելած էր Երեւան եւ ներկայացուցած էր թուղթ մը, որուն մէջ ներառնուած էին այն երեք դրոյթները, որոնք ի վերջոյ տեղ գտած էին Լիզբոնի ԵԱՀԿ-ի վերջնական բանաձեւին մէջ:

Վարդան Օսկանեան նախատեսեց, որ ԵԱՀԿ-ի համանախագահութեան պաշտօնը ստանձնէ ԱՄՆ-ը, Ֆրանսայի փոխարէն: «Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի միախմբումը՝ համաձայնութեան մը պարագային-եւ կը թուի, թէ կայ այդ համաձայնութիւնը- պիտի չվարանինք ըսելու, կրնայ մահացու ըլլալ: Մենք մինչեւ վերջ պիտի պայքարինք, բայց անհրաժեշտ է ունենալ ուժեղ բանակ, ուժեղ տնտեսութիւն՝ որպէսզի նեցուկ կանգնի բանակին, կարենալ պահպանելու համար ցարդ նուաճումը», ըսաւ Օսկանեան:

Յառաջիկայ Յունուարէն սկսեալ կրնայ հետեւեալ սենարիոն բեմադրուիլ. կողմերուն կը տրուի շուրջ վեց ամսուան ժամանակամիջոց հարթելու իրենց տարակարծութիւնները ԵԱՀԿ-ի երեք դրոյթներու ծիրէն ներս եւ ձախողութեան պարագային կը պարտադրուի դէյթոնեան տիպի ճնշում մը՝ Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի վրայ: «Ինչ որ կրնայ բանաձեւուիլ, կրնայ անհաճոյ ըլլալ մեզի: Հետեւաբար, յառաջիկայ երկու տարիներուն մենք պիտի դիմագրաւենք լուրջ մարտահրաւէրներ: Հայաստանի դիւանագիտութիւնը ծայրայեղ դժուարութիւններու կրնայ մատնուիլ: Պէտք է մեր ուժերը միաւորենք Հայաստանի, Լեռնային Ղարաբաղի եւ Սփիւռքի մէջ հակազդելու յետլիզբոնեան իրավիճակին՝ պահպանելու համար ցարդ իրագործուածը»:

Հարց պատասխանի բաժին

Համաժողովի իր ելոյթի աւարտին Վարդան Օսկանեան ներկաներուն առիթ ընծայեց հարցումներ ուղղելու: Քիչեր միայն բախտաւորուեցան, որովհետեւ այնքան շատ էր ձեռք բարձրացնողներուն թիւը: Իր սովորական պաղարիւնութեամբ եւ համբերատար շնչով, փոխնախարարը պատասխանեց խիստ շահեկան հարցումներու: Ստորեւ այդ հարցումներն ու պատասխանները:

Կա՞յ պատերազմի հաւանականութիւն:

Այո՛, պատերազմը սպասելի է: Դժուար է ըսել ե՞րբ, բայց, հաւանական է, որովհետեւ այն ինչ որ առաջարկուած է Հայաստանին եւ Ղարաբաղին, ընդունելի չէ: Մենք պիտի շարունակենք չընդունիլ այդ պայմանները: Ուրիշ առաջարկութիւն այս անգամ Ազրպէյճանը պիտի մերժէ: Ազրպէյճանի այլընտրանքը ռազմական միջոցն է: Այսօրուան դրութեամբ Ազրպէյճան չունի պատերազմի հնարաւորութիւնը: Առանձին չի կրնար: Եթէ սխալին անգամ մը եւս, ինչպէս 1993-ին, կը կարծեմ թէ Ղարաբաղի հակամարտութիւնը կը ստանայ նոր որակ: Այդ պայմաններուն տակ շատ հաւանական կը դառնայ Ղարաբաղի միացումը Հայաստանին: Ազրպէյճան շատ լաւ կը գիտակցի այս պարագան եւ կը թուի, թէ այդպիսի սխալ մը չի գործեր: Ասիկա բնականաբար կարճ ժամկէտի մը համար: Աւելի երկարաժամկէտ ծրագրով, Ազրպէյճանի յոյսը ռազմական քայլերն են, նաւթը ծախել, բանակը կարգաւորել եւ վերջիվերջոյ յարձակիլ:

Հաւանական են նաեւ տարբեր քայլեր: Լիզբոնի գագաթաժողովի լոյսին տակ դժուար է կռահել, թէ ի՞նչ բնոյթ կը ստանան Ազրպէյճան-Ռուսաստան յարաբերութիւնները: Այսօր Ազրպէյճանի ձեռքին կան երեք շատ կարեւոր խաղաթուղթեր. նաւթը, խարիսխներու հարցն ու սահմաններու վերահսկողութիւնը: Հայաստան դժբախտաբար այդ երեք խաղաթուղթերը սպառած է: Նաւթ չունի, ռազմական խարիսխները յանձնած ենք Ռուսաստանին, իսկ սահմանները կը վերահսկուին Ռուսաստանի կողմէ:

Երեւանի վերջին իրադարձութիւնները ի՞նչ անդրադարձ ունեցան:

Վերջին իրադարձութիւնները ոչ միայն բացասական ազդեցութիւն ունեցան ներքին կայունութեան, ժողովրդավարութեան հաստատման վրայ, այլեւ, երկիրը առնուազն մէկ ամսի տարիով ետ գնաց: Ծանր վիճակի մէջ յայտնուեցանք Լեռնային Ղարաբաղի եւ ընդհանրապէս արտաքին մեր յարաբերութիւններու հարցերով: Այդ դէպքերէն անմիջապէս ետք Մոսկուայի մէջ կայացան Մինսկի խումբի բանակցութիւնները: Երբ վերադարձայ, մամլոյ ասուլիսի ժամանակ հարցի մը պատասխանեցի այսպէս. «Այս չորս տարուան բանակցութիւններու ընթացքին ինքզինքս այսքան տկար չէի զգացած»: Աւելի համոզուեցայ, թէ ինչ կը նշանակէ ունենալ կայուն պետութիւն եւ կայուն իրավիճակ: Նման անկայուն վիճակները կը շահագործուին Ազրպէյճանի եւ առաւել եւս միջազգային տէրութիւններու կողմէ՝ իրենց խնդիրները լուծելու ժամանակ:

Իրանի դերակատարութիւնը:

Իրանի իշխանութիւնները ունեցան շատ դրական դերակատարութիւն մը այն իմաստով, որ ի հակադրութիւն Թուրքիոյ, որդեգրեցին չէզոք կեցուածք մը հակամարտութեան նկատմամբ եւ իրենց փոխյարաբերութիւններու ընթացքին Հայաստանի եւ Ազրպէյճանի հետ: Ոմանք կը խորհէին, թէ իրանցիները տարբեր դիրքորոշում մը պիտի որդեգրէին, հաշուի առնելով 15 միլիոն ազերի իրանցիներու ներկայութիւնը իրենց երկրին մէջ, ինչպէս նաեւ կրօնական կապը Ազրպէյճանի հետ: Սակայն, անոնք իրենց ռազմագիտական շահերը վեր դասեցին կրօնական կամ էթնիկ շահերէն: Դժբախտաբար, Իրան մեկուսացուած է միջազգային համայնքին կողմէ: Իրենց միջնորդական նախաձեռնութիւնները ձախողութեան մատնուեցան նոյնինքն միջազգային համայնքին կողմէ, որպէսզի նուազի Իրանի ազդեցութիւնը շրջանին վրայ: Ներկայիս, Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան գծով Իրան որեւէ ազդեցութիւն չունի:

Սփիւռքի դերակատարութիւնը:

Սփիւռքի մէջ կրնան տարակարծութիւններ ըլլալ, բայց ինչ կը վերաբերի լոբբիստական աշխատանքներուն, այդ տարակարծութիւնները պէտք է մէկդի դրուին: Սփիւռքը պէտք է հետեւի Հայաստանի քայլերուն եւ հիմնականին մէջ պէտք է ըսէ այն՝ ինչ որ Հայաստան նպատակաւոր կը նկատէ:

Փոխզիջումները ի՞նչ կը նշանակեն...

Ազրպէյճանցիները փոխզիջումներուն վերաբերեալ առաջարկութիւններ չունին: «Փոխզիջում» բառը առաւելաբար կ՚օգտագործուի Հայաստանի կողմէ: Մենք գիտենք, թէ ի՞նչ կը հասկնանք «փոխզիջում» բառէն: Եթէ հետեւած էք ԼՂՀ-ի նախագահ Ռոբերտ Քոչարեանի յայտարարութիւններուն, ան բազմիցս ըսած է, որ Ղարաբաղը համաձայն կը գտնուի որեւէ կարգավիճակի, եթէ հնարաւորութիւն տրուի հորիզոնական յարաբերութիւններ ունենալ Ազրպէյճանի հետ: Ասիկա կը նշանակէ ֆեդերացիա, կոնֆեդերացիա, կամ այլ ձեւի կարգավիճակ Բոսնիայի օրինակով: Սակայն, որպէսզի փոխզիջում ըլլայ, պէտք է հասնիլ հետեւեալ նախապայմանը-Ազրպէյճանը եւ միջազգային հանրութիւնը պէտք է ըմբռնեն, թէ որքան Ազրպէյճան իրաւունք ունի պահպանելու տարածքային իր ամբողջականութիւնը, նոյնքան եւս ինքնորոշուելու իրաւունք ունի Լեռնային Ղարաբաղը: Հինգ տարուան ռազմական յաղթանակները, սովետական շրջանէն սկսեալ օրինական ճանապարհներով հանրաքուէները, պատմական անցեալը, [illegible], իրաւական առումով Լեռնային Ղարաբաղին կու տան իրաւունքը առնուազն յայտնելու՝ անկախ պետութիւն դառնալու իր ցանկութիւնը: Եթէ հասկցուի այս հաւասարութիւնը, նոր միայն կարելի է խօսիլ փոխզիջումային տարբերակին մասին: Դժբախտաբար, միջազգային հանրութեան դիրքորոշումը այնպէս է, որ նոյն հարթակի վրայ չի տեսներ երկու սկզբունքները: Ասիկա թոյլ կու տայ Ազրպէյճանին կարծրացնելու իր դիրքերը:

Մոսկուայի շրջափոխութիւնը:

Լիզբոնի գագաթաժողովի ընթացքին Մոսկուայի շրջափոխութիւնը որոշ չափով անակնկալ մըն էր: Անշուշտ, գիտենք այդ շրջափոխութեան պատճառները: Չեչնիա, քարիւղի գործօն եւ այլն: Ռուսաստան երկակի քաղաքականութիւն մը չի կրնար կիրարկել Չեչնիայի եւ Ղարաբաղի հարցերով: Այնքան ատեն, որ Չեչնիայի հարցին լուծումը ռուսները կը տեսնեն Ռուսաստանի Դաշնութեան կազմէն ներս մնալու իրողութեան մէջ, նոյն քաղաքականութիւնը կը կիրարկեն Ղարաբաղի պարագային:

Ինչպիսի՞ պատժամիջոցներ կրնան կիրարկուիլ Հայաստանի դէմ:

Միջազգային համայնքին ընկալումը այն է, որ եթէ Հայաստան փափաքի, կրնայ իր տեսակէտները պարտադրել Ղարաբաղին: Եթէ որոշում կայացուէր Լիզբոնի մէջ, յաջորդ քայլը կրնար ըլլալ հարցին տեղափոխումը ՄԱԿ: ԵԱՀԿ-ը չունի պատժամիջոցներու մեխանիզմ, ՄԱԿ-ը ունի: Եթէ այդ որոշման ետին կանգնած են ԱՄՆ-ը, Ռուսաստանը, Ֆրանսան եւ Անգլիան, անոնք հեշտութեամբ ի վիճակի կը դառնան ՄԱԿ-ի Ապահովութեան Խորհուրդէն ներս որոշում կայացնելու: Այդ որոշումներուն կրնան հետեւիլ շօշափելի պատժամիջոցներ, օրինակ՝ փակել տալով Վրաստանի եւ Իրանի սահմանները:

Ես չեմ ուզեր ըսել, թէ այսպէս պիտի պատահի յաջորդ մէկ ամսի տարիներուն: Կ՚ուզեմ պարզապէս ըսել, թէ պէտք է պատրաստ գտնուինք նման նախաձեռնութիւններու՝ միջազգային համայնքին կողմէ, յատկապէս Լիզբոնի գագաթաժողովէն ետք:

Անվտանգութեան ի՞նչ տեսակ երաշխիքներ կրնան տրուիլ:

Չէ յստակացուած, թէ անվտանգութեան ի՞նչ տեսակ երաշխիքներ կը նախատեսուին: Անվտանգութեան հարցը բանակցութեան բանալի կէտերէն մին է: Կան շարք մը առաջարկներ, որոնցմէ մէկ քանին ներկայացուած են Հայաստանին, ոմանք ալ՝ միջազգային համայնքին կողմէ: Մեզի համար ամենէն էականը այն է, որ միջազգային համայնքը պէտք է ընդունի Հայաստանի պատասխանատուութիւնը՝ երաշխաւորելու Լեռնային Ղարաբաղի հայերու կեանքի անվտանգութիւնը: Ասիկա անոր համար, որ պայմանագիրի տրամադրութիւններու խախտման պարագային, Հայաստան իրաւական իրաւունք պէտք է ունենայ պաշտպանելու Ղարաբաղի բնակչութեան կեանքը, առանց ենթակայ դառնալու միջազգային համայնքի դատապարտութեան կամ պատժամիջոցներուն:

Էական միւս կէտը Լաչինի միջանցքին վերահսկողութիւնն է Հայաստանի կողմէ: Այս հարցը մենք կը դիտենք ոչ թէ հողային ակնոցով, այլ անվտանգութեան դիտանկիւնէն: Երրորդը՝ ապառազմականացումն է գրաւեալ բոլոր տարածքներուն:

Բացի Լաչինէն, եթէ միւս տարածքները ապագային յանձնուին Ազրպէյճանի, մենք կը պահանջենք, որ այդ տարածքները ըլլան ապառազմականացուած:

Միւս կէտը այն է, որ Ղարաբաղը պէտք է պահէ ռազմական իր ուժերը որպէս անվտանգութեան սեփական երաշխիք:

Շնորհաւորելի է AIM ամսագրի նախաձեռնութիւնը, որ առիթը ընծայած էր գաղութի ընտրանի հասարակութեան իրազեկ դառնալու Լիզբոնեան գագաթաժողովի մթնոլորտին, Հայաստանի դիւանագիտութեան դիմագրաւած դժուարութիւններուն, ապագային սպասուող աւելի բարդ իրավիճակներուն, որպէսզի առարկայական ու պրոֆեսիոնալ մօտեցում ցուցաբերենք ազգային մեր հրատապ խնդիրներուն նկատմամբ:

ՅԱԿՈԲ ՊՕՂԱՍԵԱՆ
«Նոր օր» թերթի խմբագիր
Լոս Անճելըս

digitised by A.R.A.R.@

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՄՆ

Մադլեն Օլբրայթի ոդիսականը

Ներկա պետքարտուղարի պաշտոնում նշանակված Մադլեն Օլբրայթը Մարի Յանա Կորբելը, ծնվել է Պրահայում, 59 տարի առաջ։ Նա Կենտրոնական Եվրոպայից տարագրված երկար շարքի վերջին ներկայացուցիչներից էր, որին հնարավորություն ընձեռվեց վարելու ԱՄՆ արտաքին քաղաքականությունը։ Առաջինում դա իրականացնում էր նախագահ Ռիչարդ Նիքսոնի ազգային ուսուցիչը՝ Հենրի Քիսինջերը, և նախագահ Ջիմմի Քարտերի ազգային անվտանգության խորհրդական Զբիգնեւ Բժեզինսկին, որը ծնվել է Վարշավայում։ Օլբրայթի հետ մեկտեղ ԱՄՆ ներկայիս արտաքին քաղաքականության սյուներից մեկն է ծննդով վրացի եւ նույնպես Լեհաստանում ծնված գեներալ Ջոն Շալիկաշվիլին։

Դժվար է ուղիղ գիծ տանել վերոհիշյալ չորս անձանց միջեւ։ Քիսինջերը եւ Բժեզինսկին աշխատել են ակադեմիական ճնշման, ինչպես նաեւ [illegible] արտոնությունների պայմաններում, երբ գլոբալ ռազմավարական մտածողությունն անհրաժեշտություն էր։ Օլբրայթն ու գեներալ Շալիկաշվիլին իշխանության եկան ավելի խառնաշփոթ տարիներին, երբ «չարիքի կայսրությունը» արդեն կործանվել էր, իսկ ծառացած խնդիրներն իրենց բնույթով խիստ տարբերվում էին (Բոսնիայից մինչեւ Ռուանդա)։

Այնուհանդերձ, վերջիններիս մոտ առկա է երախտագիտության զգացում տարագիրներին որդեգրած եւ բարգավաճման հնարավորություն ընձեռած երկրի նկատմամբ, միաժամանակ անբարյացակամ վերաբերմունք ավտորիտարիզմի նկատմամբ, ինչպիսին դիմակի տակ էլ ներկայացված լինի։

Օլբրայթի ընտանիքը (հայրը դիվանագետ էր) 1938-ին լքեց Պրահան, երբ նացիստները գրավեցին, եւ պատերազմի տարիներն անցկացրեց Լոնդոնում։ Հոր՝ Բելգրադում Չեխիայի դեսպան աշխատելուց հետո ընտանիքը վերադարձավ հայրենիք, սակայն հարկադրված էր կրկին լքել այն անգամ խույս տալով 1948-ի կոմունիստական ներխուժումից։

1949-ին նրանք ապաստան են գտնում ԱՄՆ-ում եւ հաստատվում Կոլորադոյում, որտեղ էլ ընտանիքի հայրը նշանակվում է Դենվերի համալսարանի դեկան։ Բոստոնից քիչ հեռու գտնվող Վելեսլի քոլեջն ավարտելուց երեք օր անց նա ամուսնանում է թերթային մի կայսրության ժառանգ Ջոզեֆ Մեդիլ Պատերսոն Օլբրայթի հետ եւ շուտով երեք դուստրերի մայր դառնում։ Օլբրայթի կարծիքով, լրագրությունը կարող էր կարիերայի սկիզբ դառնալ, սակայն այլ կարծիքի էր նրա ամուսինը, որի պարտադրմամբ էլ Մադլենը մասնագիտանում է միջազգային հարաբերություններում եւ Նյու Յորքի Կոլումբիա համալսարանում ստանում դոկտորի աստիճան։

Աշխատելով արդեն Վաշինգտոնում, նա ճիշտ ժամանակին անթափանց կապեր է հաստատում դեմոկրատական կուսակցության առավել նշանավոր ներկայացուցիչների հետ։

Սկզբում Օլբրայթը Մեյնի սենատոր Էդմունդ Մասկիի օրենսդիր օգնականն էր, ապա Կոլումբիա համալսարանի իր դասախոս Բժեզինսկու ազգային անվտանգության խորհրդի անդամ։

Ռեյգանի պաշտոնավարության տարիներին Օլբրայթը դասավանդում էր Ջորջթաուն համալսարանում, իսկ Բուշի օրոք դեմոկրատական կուսակցության արտաքին քաղաքականության գլխավոր ձեւավորողն էր։ Որպես քաղաքական գործիչ նա փայլեց, երբ 1984-ի նախագահական ընտրություններում փոխնախագահի թեկնածու Ջերալդին Ֆեռարոյի, իսկ 4 տարի անց նախագահի թեկնածու Մայքլ Դուկակիսի խորհրդականն էր։ Հենց այդ ընտրարշավի ընթացքում էր, որ Օլբրայթը հանդիպեց Քլինթոնին, ում համար բավականին աշխատեց եւ որպես պարգեւատրում գործուղվեց ՄԱԿ դեսպանի կարգավիճակով։

Մտավորապես այդ ժամանակ էր, որ նրանից պահանջեցին գրել մի կարճ ինքնակենսագրություն։ Սկսվում էր այսպես. «Կին, դեմոկրատ, միջազգային հարաբերությունների մասնագետ, համալսարանի պրոֆեսոր, երեք դուստրերի մայր»։ Լուսավոր այս հաջողակությունը ողջունվեց նույնիսկ Վաշինգտոնի իր չարախոսների կողմից եւ ՄԱԿ-ում, ուր նրա պարտականությունն էր ուղղորդել ԱՄՆ-ի ջանքերը՝ թույլ չտալու Բուտրոս-Ղալիի վերընտրությունը։

Օլբրայթի ընկերությունը Սպիտակ տան կարծր տիկնոջ՝ Հիլարի Քլինթոնի հետ (նրան Օլբրայթն ուղեկցում էր Պրահայի անցած տարվա ճամփորդությունում), եթե վճռորոշը չէ, ապա, համենայնդեպս, «թիկածֆաքլիրի վրայի շախմաշերն է»։

Իր ներկա աշխատանքի մասին Օլբրայթը մի անգամ ասել է. «CNN-ը անվտանգության խորհրդի 16-րդ անդամն է», իսկ նրա հայտնվելը հեռուստաէկրանին աչքի ընկնող պարզությամբ եւ ուժգնությամբ, եւ ոչ կեղծիքով։ Միաժամանակ, նա աչքի չի ընկնում հրապարակված գրքերով կամ մամուլում տպագրված երկարաշունչ հոդվածներով, իսկ հետաքրքրությունների շրջանակը չի ընդգրկում Ասիան։ Ինչ վերաբերում է նրա վարվելակերպին՝ այն դեռեւս հղկվելու կարիք ունի։

Մոր կողմից ոչ պաշտոնապես Մադլեն կնքված Օլբրայթն իր հույզերն ու կարծիքները կարողանում է արտահայտել ճիշտ ամերիկյան ոճով, անհրաժեշտության դեպքում չի խուսափում հաղորդակցվել ռուսերեն, ֆրանսերեն, լեհերեն եւ չեխերեն։

Ինչպես նկատել է «Վաշինգտոն փոստ» օրաթերթի մամուլի մի տեսաբան, «Օլբրայթն ավելի շուտ Քլինթոնի պատկերակը կլինի, քան քաղաքականության կամ օրենքների հեղինակ»։

ԻՐԱՆ

Թուրք-իրանական հարաբերությունները կարգավորվում են

Հաշեմի Ռաֆսանջանին Անկարայում

Ինչպես արդեն երեկ հաղորդել ենք, նախագահ Ս. Դեմիրելի պաշտոնական հրավերով Անկարա ժամանեց Իրանի Իսլամական Հանրապետության նախագահ Հաշեմի Ռաֆսանջանին։ Անկարայի Էսենբողա օդանավակայանում Դեմիրելը դիմավորեց Ռաֆսանջանիի գլխավորած պատվիրակությանը։

Չանքայա նստավայրում տեղի ունեցավ Դեմիրել-Ռաֆսանջանի հանդիպումը, որին ներկա էին Իրանի արտգործնախարար Վելայաթին եւ պաշտոնական այլ անձինք։ Պատվիրակությունների հանդիպման ընթացքում Դեմիրելը ասաց. «Թուրքիայի եւ Իրանի սահմանը շուրջ 400 տարի որեւէ փոփոխության չի ենթարկվել, որը տարածաշրջանի եւ համաշխարհային պատմության բացառիկ երեւույթներից է։ Մեր երկրների միջեւ փոխադարձ վստահության եւ երկուստեք շահերի վրա հիմնված ամուր եւ հուսալի հարաբերությունները միջազգային անվտանգության եւ աշխարհի խաղաղության առումով հսկայական բարեբար ազդեցություն կունենան։ Տարածաշրջանի համար դրական ազդեցություն կունենա նաեւ առեւտրատնտեսական համագործակցությունը։ Թուրքիան եւ Իրանը իրենց պատասխանատվությունը իմացող, պետական, արմատական շահեր ունեցող հարեւան, եղբայր ու բարեկամ երկրներ են, որոնց համագործակցությունը որեւէ մեկին չպետք է անհանգստացնի, ոչ մեկի կասկածը չպետք է հարուցի»։ Դեմիրելը հայտարարեց, որ առաջիկա երկու օրերի ընթացքում կներկայացվեն առեւտրատնտեսական բնույթի եւ բնապահպանության հարցերի վերաբերյալ մի շարք համաձայնագրեր։ Իսկ նախագահ Ռաֆսանջանին հայտարարեց, որ Դեմիրելի հետ հանդիպման ընթացքում քննարկվել են տարածաշրջանի անվտանգության եւ հարեւան երկրներին առնչվող Իրաքի, Աֆղանստանի, Միջին Արեւելքի, Կիպրոսի, Միջին Ասիայի եւ Բոսնիայի խնդիրները։ Ապա Ռաֆսանջանին ասաց. «Մեր երկու երկրների միջեւ պետական սահմանի անվտանգության եւ տարածաշրջանում կայունության պահպանման հարցում մենք համակարծիք ենք։ Միաժամանակ մենք նշում ենք բնական գազի, նավթի, էներգետիկայի, ցամաքային ու օդային տրանսպորտի, ծովագնացության եւ նավահանգիստների համատեղ շահագործման բնագավառներում Իրանի եւ Թուրքիայի համագործակցության զարգացման կարեւորությունը»։

Փոխադարձ ելույթներից հետո Դեմիրելը Թուրքիայի քարտեզի վրա Ռաֆսանջանիին ներկայացրեց երկրի ոռոգման նախագծերը եւ Հարավ-արեւելյան Անատոլիայի ծրագիրը։

Այնուհետեւ Ռաֆսանջանին իր հատկացված նստավայրում ընդունեց վարչապետ Ն. Էրբաքանին, արտգործնախարար, փոխվարչապետ Թ. Չիլլերին։ Մինչ այդ Չիլլերը հանդիպեց Իրանի ազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Ֆարիզե Ռաֆսանջանիի հետ։

ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՐԲՕ...

Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի նախագահը դժգոհ է Գերմանիայից

Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի նախագահ Մուստաֆա Քալեմլին Թուրքիայում մարդու իրավունքների ոտնահարման վերաբերյալ Գերմանիայի Բունդեսթագի որոշումը համարեց միակողմանի։ Քալեմլին Բունդեսթագի նախագահ Ռիտա Զյուսմութին հասցեագրած նամակում նշել է, որ Թուրքիայում ազգային որեւէ խտրականություն գոյություն չունի։ Նամակում մասնավորապես ասվում է. «Թուրքիայի հանրապետությունում, անկախ ազգային ծագումից, բոլոր քաղաքացիները առաջին կարգի են։ Պետք է մոռանալ, որ մասնավոր հատվածի շատ հայտնի ներկայացուցիչներ, Մեջլիսի մի շարք պատգամավորներ ու քաղաքական գործիչներ ծագումով քրդեր են։ Ինչ վերաբերում է PKK-ին, դա ահաբեկչական կազմակերպություն է եւ ժողովրդից աջակցություն չի ստանում։ PKK-ի զոհերից շատերը քրդական ծագում ունեցող Թուրքիայի քաղաքացիներ են։ Իր խիղճը կորցրած հանցագործ կազմակերպությանը ինչ-ինչ նկատառումներով որպես քաղաքական կազմակերպություն ընդունելը շատ վտանգավոր երեւույթ է։ Մենք համոզված ենք, որ Գերմանիայում PKK-ի գործողությունները արգելելու նախորդ ընդունված որոշումը կիրականացվի»։

Գ. Շ.

ՊԱԿԻՍՏԱՆ

Բհուտոն էլ էր հավակնում ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի պաշտոնին

Հենվելով ԻՌՆԱ գործակալության հաղորդագրության վրա, իրանական «Քեյհան ինտերնեշնլ» օրաթերթը տեղեկացնում է, որ Պակիստանի «գահընկեց» վարչապետ Բենազիր Բհուտոն նույնպես հավակնում էր զբաղեցնելու ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի պաշտոնը եւ այդ ուղղությամբ արդեն երկար տարիներ մեծ ջանքեր էր գործադրում։

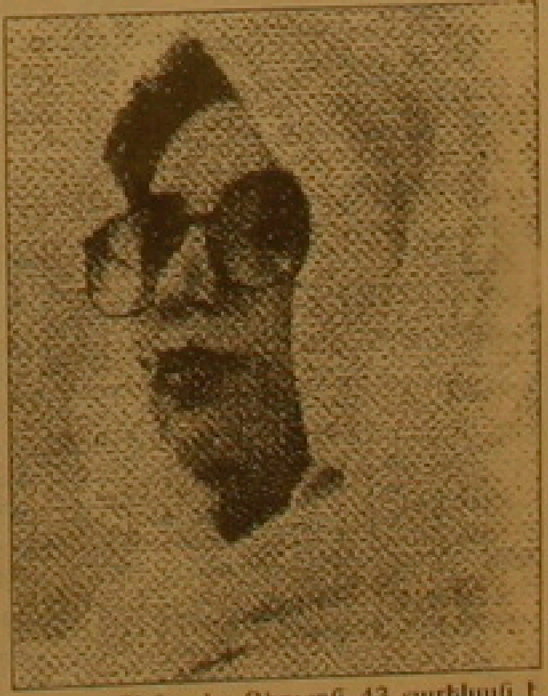

Նախքան նոյեմբերին իր պաշտոնազրկ լինելը, որը վերջին վեց տարիների ընթացքում երկրորդն էր, նա ԱՄՆ էր այցելել հետամուտ լինելու իր նպատակի իրականացմանը, բայց Բիլ Քլինթոնի հետ այդ հարցի շուրջ երկարատեւ հանդիպում ունենալու ցանկությունը մերժվել էր։ Ապա նա փորձել էր տեսակցել նախագահի տիկնոջ՝ Հիլարիի հետ, բայց վերջինս նույնպես խուսափել էր հանդիպումից։ Դիտորդների կարծիքով, Բենազիրի հեղինակությունը միջազգային մակարդակներում մեծապես տուժել էր իր եւ ամուսնու Ասիֆ Ալի Զարդարիի դեմ հարուցված կաշառակերության լուրջ մեղադրանքների հետեւանքով։

Բենազիր Բհուտոն 43 տարեկան է եւ առաջին անգամ պաշտոնազրկվել էր 1990 թ. օգոստոսին։ Երկու անգամ էլ մեղադրանքների թվում եղել են անարդարությունները, կաշառակերությունը եւ խնամիությունը։ Ներքին քաղաքականության մեջ նա միշտ կոշտ դիրք է բռնել ընդդիմադիր կողմի հանդեպ։

ԱՖՐԻԿԱ

Հուտու-տուտսի. մեղավորները սպիտակնե՞րն են

Բելգիո՞ւ անկախություն ձեռք բերելուց ի վեր նախկին բելգիական Աֆրիկան միջէթնիկական արյունալի պատերազմների մեջ է, հարցնում է «Էքսպրեսը» Կոլեթ Բրեկմանի՝ վերջերս լույս տեսած «Աֆրիկյան ահաբեկչություն. Բուրունդի, Ռուանդա, Զաիր. բռնության արմատներ» գրքի կապակցությամբ։ Էթնիկական ջարդերը բացատրելու համար բելգիական «Լը Սուար» օրաթերթի աֆրիկյան թղթակիցը՝ նույն ինքը Կ. Բրեկմանը պնդում է, թե դրանք գաղութարարության հետեւանքներ են։ Տեղափոխելով իրենց դավոր հակամարտությունը աշխարհամաս»՝ ֆլամանդացիները եւ ֆրանսախոսները, դրանով իսկ սրեցին, եթե չասենք առաջացրեցին ներկայիս բախումները հուտու եւ տուտսի ցեղախմբերի միջեւ, որոնք կուրացած են ժամանակին գաղութարարների հորինած միջցեղային պատերազմի «առասպելով»։

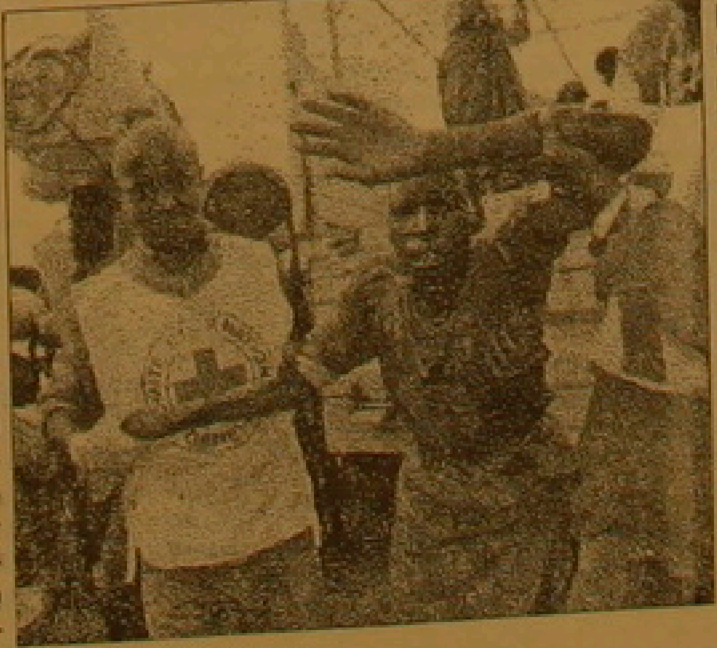

Մեղավոր են, ուրեմն, եվրոպացինե՞րը։ Շատ փխրուն հարց է. աֆրիկյան այլ երկրներ, օրինակ՝ Նիգերիան, Քենիան կամ Հարավային Աֆրիկան նույնպես միջցեղային պատերազմների սպառնալիքի տակ են։ Դարձյա՞լ «սպիտակների» պատճառով։

«ԷՔՍՊՐԵՍ»

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Որպես «ցուցահանդես» այն դուրս է գալիս ընդունված բառիմաստի շրջանակներից, որովհետեւ ընդգրկված նյութը մի ամբողջական թանգարան է. դրա բոլոր էական հատկանիշների ներառմամբ ու համադրմամբ: Այստեղ առաջին անգամ ի հալածվում էր ազատ միտքը, «ժողովրդի թշնամու» պիտակով հազարավոր անմեղներ քշվում էին համակենտրոնացման ճամբարներ: Ցուցադրվում են ժամանակաշրջանին բնորոշ նորահայտ փաստաթղթեր (1937 թ. Ստալինի նամակը Հայաստանի կոմկուսի ԿԿ-ի բյուրո- մանիշերով եւ նամականիշերով: Ցուցադրվում են մեր մարշալների անձնական իրերից, նվերներից եւ այլն:

Ցուցահանդեսը բնույթով գիտական է եւ ուսանելի: Յուրաքանչյուր նյութ ընտրելիս զգացել ենք գիտական անաչառ հիմնավորման կա-

Հայաստանը վերջին 80 տարում

Հայաստանի պատմության պետական թանգարանում բացված «Հայաստանի Հանրապետությունները» ցուցահանդեսը՝ առաջին անգամ, ամբողջովին

Հայաստանի պատմության պետական թանգարանում վերջերս բացված «Հայաստանի Հանրապետությունները» ցուցահանդեսին անդրադառնալ էինք ժամանակին համառոտ մի տեղեկագրությամբ. հետագայում մասնագետին ամբողջ տրամադրելու ակնկալիքով, որը եւ անում ենք:

մի են բերված եւ ամփոփված վերջին 80 տարիների իրադարձությունները պատմության ելեւէջներով, ողբերգական եւ հերոսական էջերով: Առաջին անգամ ենք այսքան խորությամբ ու հանգամանալից անդրադարձել մեր ժողովրդի դարակազմիկ իրադարձություններով հարուստ եւ հակասական այս դարաշրջանին: Անդրադարձել ենք օտար գաղափարախոսությունից լիովին ձերբազատված, առանց տուրք տալու որեւէ մտայնության, արժեւորելով նյութերի, պատմական արժեքների ու փաստաթղթերի ճշմարտացիության ուժին: Ձեռքի տակ եղած նյութը, ինչպես նաեւ նոր ձեռք բերված նյութերը հարկ է եղել դասակարգել նորովի, որոնք նախորդ համակարգում չեն արժեւորվել կամ տրվել են մոռացության: Թանգարանը իր պատմության ընթացքում հասկանալի պատճառներով չի ցուցադրել Հայաստանի առաջին հանրապետության շրջանը, չկային նաեւ համապատասխան ժամանակաշրջանն արտացոլող նյութեր: Այսօր խորին երախտագիտություն ենք հայտնում Արամ Մանուկյանի, Հովհաննես Քաջազնունու, Միհրան Թոռոսյանի, Գարեգին Նժդեհի եւ մյուս ականավոր գործիչների հարազատներին, որոնք իրենց նախնիների մասունքները հանձնեցին ի պահ մայր թանգարանին: Հայ ժողովրդի բազմադարյա պատմության ծանրագույն ժամանակաշրջաններից մեկում, դեպքերի եւ իրադարձությունների օրինաչափ ընթացքով Հայաստանի փոքր հատվածում ծնվեց Հայաստանի առաջին հանրապետությունը, որը Սարդարապատի, Բաշ Ապարանի, Ղարաքիլիսայի հերոսամարտերի ծնունդն էր: Առաջին հանրապետությունը (1918-1920) ձեռնամուխ եղավ ստեղծել քաղաքական, պետական, տնտեսական ու մշակութային կյանքի առաջին հաստատությունները: Ցուցադրվում է ՀՀ առաջին վարչապետի աշխատասենյակը, առաջին եռագույնը, ժամանակաշրջանի ընդունված բոլոր օրենքները, դրամանիշերը, վարչապետի կառավարության գրություններից, անձնական իրերից, լուսանկարներ եւ այլն: Հայաստանի երկրորդ հանրապետությունը բարձրացավ առաջինի հիմքի վրա, որն իր ստեղծման առաջին տարիներին ինքնիշխան էր, սակայն 1922-ի դեկտեմբերին մտնելով ԽՍՀՄ-ի կազմի մեջ ստիպված էր զիջել իր իրավունքների զգալի մասը: Հայաստանը դարձավ խորհրդային ամբողջատիրական տնտեսական ու քաղաքական համակարգի անբաժանելի մասնիկը եւ իր վրա կրեց այդ համակարգին բնորոշ երեւույթների դրոշմը: Խորհրդային շրջանը ցուցադրվում է իր հերոսական եւ ողբերգական էջերով, դրական եւ բացասական կողմերով: Արդյունաբերության աննախընթաց վերելք, մշակութային հեղափոխություն, մյուս կողմից հանուն «նոր մարդու» ձեւավորման

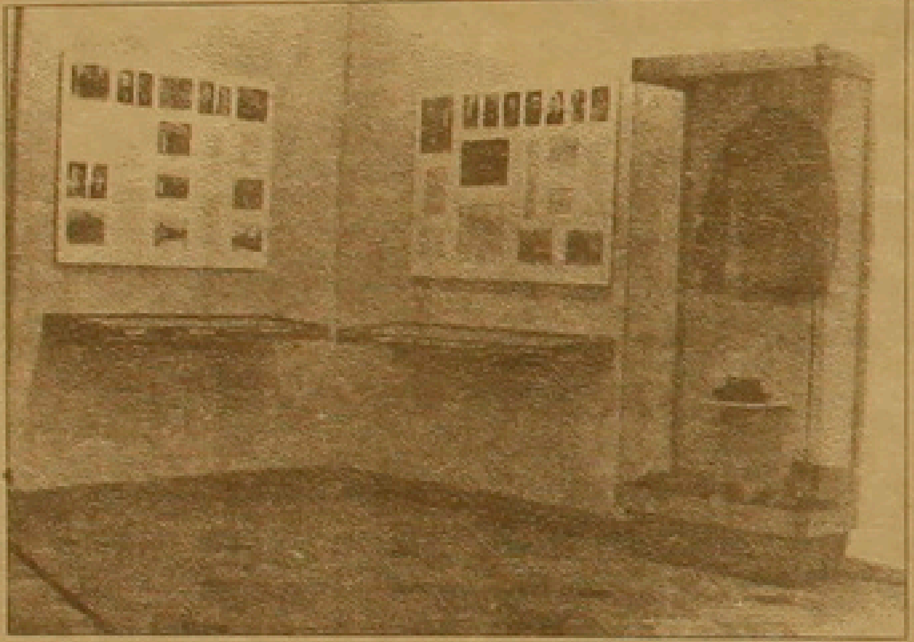

Արամ Մանուկյանի անձնական իրերից Հայաստանի 1-ին հանրապետության պետական գործիչների լուսանկարներ, փաստաթղթեր

յին. Գ. Հարությունյանի նամակը Ստալինին Արեւմտյան Հայաստանի հողերի ազատագրման վերաբերյալ; Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գ. Չորեքչյանի նամակը Ստալինին, 1949 թ. աքսորի մասին գաղտնի գրությունը եւ այլն): Հարուստ նյութ կարելի է քաղել ժամանակաշրջանի հասարակական-քաղաքական գործիչների ծոցատետրերից, ձեռագրերից: Տասնամյակների հեռավորությունից տեսանելի է, որ հայ քաղաքական գործիչները ձգտել են հայանպաստ քաղաքականություն վարել, լուծել հանրապետության տնտեսական ու մշակութային կյանքի խնդիրները, ապահովել ժողովրդի բարեկեցությունը: Նրանց ջանքերի շնորհիվ ԽՍՀՄ սահմանադրության մեջ մնաց Միությունից հանրապետությունների դուրս գալու իրավունքի մասին հիմնադրույթը: Այդ հիմնադրույթը որքան էլ ձեւական, պարունակում էր անկախության պոտենցիալ հնարավորությունը եւ համարագույն առիթի դեպքում կիրառվեց: 1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին անկախության հանրաքվեի եւ միջազգային օրենքների համաձայն սկիզբ դրվեց երրորդ հանրապետության ստեղծման ու զարգացման: Սկզբունքորեն մերժելով պատերազմը որպես քաղաքական խնդիրների լուծման միջոց՝ հայ ժողովուրդը, սակայն երբեք չի ընտրի «խաղաղություն տարածքների դիմաց» բանաձեւը: Հայկական հզոր բանակի ստեղծումն ու ամրապնդումը երբեք դուրս չեն մնացել մեր երիտասարդ պետության ուշադրությունից: Եվ ի շարս այլ թեմաների, ցուցահանդեսի այս հատվածում մեծ տեղ է հատկացված հայոց բանակին, մեր զինվորական գործիչներին: Ցուցադրվում են մեր անկախ հանրապետության ընդունած կարեւորագույն օրենքներից, «Հռչակագիր անկախության մասին» (բնօրինակ), միջազգային կապերն արտացոլող բազմաթիվ փաստաթղթեր, լուսանկարներ եւ այլն: Ցուցահանդեսը հագեցված է քարտեզներով, սխեմա քարտեզներով, յուրաքանչյուր հանրապետության դրա-

րիք: Առաջին անգամ նորովի մատուցված եւ դասակարգված նյութերը տվյալ ժամանակաշրջանի մասին նոր պիտի գծեն շատ այլ ձեռնարկներում:

Մեր տեսադաշտից դուրս չեն մնացել նաեւ պետական այն ինքնիշխան կազմավորումները, որոնք վերջին 80 տարում գոյացան հայաբնակ եւ հայապատկան տարածքների վրա: Բացի այդ, երեք հանրապետությունների կողքին ներկայացված են Կիլիկիայի Հայկական Հանրապետությունը, որը զոհ գնաց ֆրանսիացիների սադրանքներին, Լեռնահայաստանը, որի հերոսամարտերի հաղթական փորձը լավագույն հաստատումն է այն գաղափարի, որ «հողը, ազատությունը չեն ստանում, այլ նվաճում են», եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը, որը ինքնապաշտպանվելով պայքարում է իր իրավունքների, անկախության միջազգային ճանաչման համար: Լեռնահայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունները լուծեցին տարածքների պաշտպանության, համազգային նշանակության կարեւորագույն խնդիրներ:

Եվ եթե 1920 թ. սեպտեմբերի 23-ը պատմության մեջ մնացել է որպես Հայաստանի Հանրապետության վրա թուրքական լայնածավալ հարձակման սեւ օր, ապա 1991 թ. սեպտեմբերի 23-ը այդ իրադարձության հակոտնյան է: Այդ օրը ՀՀ խորհրդարանը հռչակեց Հայաստանի անկախությունը, մի ճանապարհ, որ, թվում է, մեկընդմիշտ բացառում է ողբերգության կրկնությունը:

Ներկա ցուցահանդեսը խորհրդանշական է՝ անկախության ձեռքբերումից ի վեր այն 20-րդն է: Խորհրդանշական է, որ այդ շարքը սկսվել է Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմության»՝ հայոց ծննդաբանության անփոխարինելի վավերագրի 1500-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսով, իսկ այսօրվա մեր նյութը արդի Հայաստանն է:

ՍԵԴԱ ԳԱԼՍՏՅԱՆ,
ՀՊԹ թանգարանի բաժնի վարիչ

ԾՈՒԾԱՀԱՆԴԵՍ

Կոջոյանի անհայտ նկարները Վանաձորում

ՎԱՆԱՁՈՐ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վանաձորի կերպարվեստի թանգարանում բացվել է Հակոբ Կոջոյանի գրաֆիկական աշխատանքների ցուցահանդեսը: Մինչեւ այժմ ֆոնդերում պահպանված այդ աշխատանքների մասին հայ արվեստաբանները ոչինչ չգիտեին, իսկ մասնագետները դրանք համարում էին կորած:

Ցուցադրանքում տեղ է գտել մեծանուն նկարչի 41 ստեղծագործություն:

ՀԱՄԵՐԳԱՍՐԱՀ

«Արմիններ» երգչախմբի առաջնաելույթը դրական տպավորություն թողեց

Դեկտեմբերի 19-ին Արամ Խաչատրյան մեծ համերգասրահում «Արմիններ» մանկական երգչախմբի առաջնաելույթն էր:

Դեռ նախագահական ընտրությունների ժամանակ էր, երբ գեղարվեստական ղեկավարներ Տիգրան Հեքեքյանի եւ Արա Պողոսյանի ղեկավարած «Հայաստանի ամենափոքրիկ երգիչներ» երգչախումբը կիսվեց: Այսօր այդ խմբի մեծ մասը Տիգրան Հեքեքյանի ղեկավարած «Հայաստանի փոքրիկ երգիչներ» խմբում են, իսկ մի փոքր մասից, Արա Պողոսյանը նոր երգիչներ անդամագրելով, ստեղծեց մի նոր մանկական երգչախումբ՝ «Արմիններ» անվամբ:

Երգչախումբն 2,5 ամսվա կենսագրություն ունի, եւ ինչպես նշեց երաժշտագետ Դ. Ղազարյանը, «Զարմանալի է, բայց փաստ է, որ այդ կարճ ժամանակահատվածում խումբը ոչ միայն ձեւավորվեց, այլեւ արդեն հանդես է գալիս համերգային ծրագրով»: Երգչախմբի անդամները 4-12 տարեկան փոքրիկներ են, որոնց մեծ մասը երաժշտական կրթություն չունի: Երգիչներն արդեն մասնակցել են Իտալիայում անցկացված «Վերդի» փառատոնի բացմանը եւ հրավիրվել մասնակցելու նաեւ եզրափակիչ համերգին:

«Մանուկ» երգչախումբը հայ հանդիսատեսին ներկայացավ միանգամից բարդ ծրագրով, հաջողությամբ կատարելով Կոմիտասի, Բրամսի, Մոցարտի, Վերդիի, ինչպես նաեւ ժամանակակից հայ հեղինակների՝ Ռ. Պետրոսյանի, Ա. Սմբատյանի ստեղծագործություններից: Խմբի գեղ. ղեկավար Արա Պողոսյանը շնորհակալություն հայտնեց մաեստրո Լորիս Ճգնավորյանին՝ համերգի կազմակերպմանն աջակցելու համար:

ԳԱՅԱՆԵ ՀՈՎԱԿԻՄՅԱՆ

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱ

Շելլիին մեծարում են 200 տարի անց

Երկու հարյուր տարվա լռությունից հետո, Անգլիայի Հորշըմ փոքրիկ քաղաքի շրջանային խորհրդի կազմակերպությամբ նոյեմբերի 13-ին կատարվել է Անգլիայի ամենալիրիկական բանաստեղծ Պերսի Բիշի Շելլիի կիսանդրու բացումը: Դրանով քաղաքի իշխանություններն ու բնակչությունն իրենց հարգանքի եւ մեծարանքի տուրքն են մատուցել տաղանդավոր պոետին, որն իր մոդեռնիստական գաղափարների պատճառով անիրավացիորեն շնորհազրկված է եղել իր ժամանակին: «Շելլին արմատական եւ վիճելի հայացքների տեր անձնավորություն էր, որն իր գաղափարներով առաջ էր անցել իր ժամանակից», ասել է այդ առիթով շրջխորհրդի նախագահ Ալան Չիզոլմը, ժամանավորապես, շեշտելով, որ խորհուրդը որոշել է նախորդների սխալն ուղղել եւ անուշադրությունից ու մոռացությունից փրկել «քաղաքի մեծագույն որդուն»:

Շելլին ծնվել է 1792 թվականին, ազնվականի ընտանիքում: Սովորել է Օքսֆորդի համալսարանում, որտեղից հեռացվել է «Աթեիզմի անհրաժեշտությունը» (1811, Տ. Հոգգի հետ) գրքի համար: 1812-ին Իռլանդիայում մասնակցել է երկիրը Մեծ Բրիտանիայից քաղաքականապես ազատագրելու շարժմանը: Նրա առաջին ամուսնությունը պանդոկապանի դստեր հետ հակասություն է ստեղծել իր եւ իր դասի միջեւ: Երկրորդ ամուսնությունը Մերի Գոդուինի հետ (ուտոպիստ-սոցիալիստ Գոդուինի դուստրը) խորացնում է այդ հակասությունը եւ հալածանքների առիթ դառնում, որոնց հետեւանքով էլ նա հեռանում է Անգլիայից: 1818-ից ապրել է Իտալիայում, որտեղ մտերմացել է Բայրոնի հետ: Նավի վթարից 29 տարեկան հասակում խեղդվել է ծովում, փոթորիկի ժամանակ: Թաղված է Հռոմում:

Նրա նշանակալի ստեղծագործություններից են «Մաբ թագուհին» փիլիսոփայական պոեմը, «Ռոզալինդա եւ Ելենա» չափածո վիպակը, «Չենչի» պատմական ողբերգությունը եւ «Ազատագրված Պրոմեթեւս» պոեմը: Նրա պոետական արվեստին բնորոշ են իրական եւ անիրական, առասպելական եւ կոնկրետ-պատմական պատկերների զուգակցումը, խորհրդապաշտական ընդհանրացումները:

Ներկա կիսանդրին, ըստ Ֆրանս-պրես գործակալության հաղորդագրության, գործն է քանդակագործ Անգելա Քոններիի, որը ներշնչվել է բանաստեղծի «Մոն Բլան» բանաստեղծությունից: Քանդակի ստեղծման եւ տեղադրման ծրագիրը հովանավորվել է Սեյնսբըրի սննդի մանրավաճառ ընկերության կողմից:

Հ. Օ.

Ռուսական բեմում նոր Կազանովա

Ալլա Դեմիդովան 60-ամյակի շեմին իր նոր դերակատարմամբ որոշել է հաստատել իր մասին եղած կարծիքը՝ նա կարո՞ղ է Կազանովա խաղալ: Կանացի սանրվածքը, մազերի հարդագույնը, նաեւ կոպերի մուգ ներկը, որ դերասանուհու դիմահարդարի աշխատանքով տիպականացնում են հերոսին, միեւնույնն է, հանդիսատեսին չեն կարող «խաբել», թե Մարինա Ցվետաեւայի գրչով բեմում կյանք առած հերոսը Ալլա Դեմիդովան չէ: Նրա կերպարում միայն մի հարցում կարող է «սխալվել» բեմական հմայքով 60 տարեկան օծված դերասանուհին: Չի կարող պատահել:

digitised by A.R.A.R.@

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Շտեֆի Գրաֆ. «Թենիսը իմ կյանքում ամենակարեւորը չէ»

Միջահասակ, շիկահեր կինը, որը պաշտում է մեքենա քշելը, չի սիրում ծախսել, սիրահարված է տղամարդկանց եւ Ռուսաստանին

...յալ սպաք հատվածներ ներկայացրեցինք Համբ-...ի Շյուսցի Super star: Steffi Graf գրքից։ Աշխարհահռչակ թենիսիստուհին բազմամիլիոն ընթերցողնե-...ի եւ թենիսի երկրպագուներին ներկայացավ որպես յուրօրինակ անձնավորություն իր առանձնահատուկ ներքին աշխարհով, որը երբեք թե հայտնություն էր աստղի համար։ Շարունակում ենք ծանոթացնել ձեզ անզուգական Շտեֆի Գրաֆին։

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

...ը։ Չորս տարեկան էի։ Այն ա... բնակվում էինք Մանհայմում։ ...ան նկուղում հանգստյան խմբա...կահիլիճ կար։ Մի անգամ հայրս ...տածի մեջտեղում երկու բազ...դրեց, ապա ինձ մեկնելով ռա...առաջարկեց փորձել դրանց ...անցկացնել թենիսի գնդակը։ ...ծնողներս հետո ասում էին, թե ...խնդրեցի նրանց խաղալ ինձ հետ։ ...ն անգամ, երբ հայրս գալիս էր, ...պատրաստ կանգնած էի ռակետով ...ասում էի. «Արի՛, խաղանք բազ...թոռների վրայով»։ Մենք խաղում ...այնքան, մինչեւ ես կարողանում ...20 անընդմեջ հարվածներ կատա... Ամեն անգամ, երբ կատարում էի ...ափանիշը», խնկական խնջույք ...արում։ Որպես պարգեւ հայրս ...տալիս էր սիրածս ուտելիքը՝ սառը ե...կով պաղպաղակ։

...Մենակությունը։ Սիրում եմ մենա...ը եւ հաճախ առանձնանա...ով եմ փնտրում։ Մեծ ասպես ու...յան կենտրոնում լինելը բա...ին հոգնեցուցիչ է։ Այդ պատ...է ինձ դուր է գալիս Նյու ...որ այնտեղ մարդիկ բարեհամբույր ...սակայն այնքան ողջերես չեն, որ ...։ Ճանաչելով քեզ փողո...ատ խելակորույս չեն լինում։ ...այդ. Նյու Յորքը մոլորակի այն ...վայրերից է, որ կարելի ...» ամբոխում անճանաչելի ...։ Երբ դուրս քայլում եմ, թե ինչ...հանրահայտ մարդիկ են հաճախ ...այս քաղաքի փողոցներով եւ ...ով անգամ չի անցնում ...ացնել նրանց։

...Մրցաշարերում միշտ հանդիպում ...թենիսային դեմքերին։ Այստեղ գրեթե ...ը բարեկամ չունի։ Եվ ընդհանու...թենիսիստները, բաց էության, ...միայնակ մարդիկ են։ ...Լենդլը, օրինակ, ինձ ասաց, ...իր առաջին շանը՝ Մոզեին, գնել ...նրա համար, որ փրկվի ձանձ...երբ վնասվածքի պատճառով ...էր տանը։ Եվ դա 22 տարեկա..., երբ ինքն աշխարհի լա...թենիսիստներից էր։ Կամ, ...Բորիսը (Բեկկերը - Հ. Կ.), նա ...է, որ հաճախ նստում է մե...ղեկին, որտեղ որեւէ բանի ...մասին, երաժշտություն լսի։

...։ Ես, երեւի, ոչ մի դեպքում ...հավատա, որ նա մեղավոր է։ ...ինձ չափազանց շատ բան է ...ինձ հաճախ հարցնում են, որ...եմ ում հավատում, ինչպես եմ ...խաղալ, երբ հորս բանտ ...։ Ես չգիտեմ ինչ պատաս...։ Ինձ թվում է, ավելին սովո...ավել մամուլի կողմից անընդ...ճնշման տակ։ Խոստովանում եմ, ...ինձ համար հեշտ չէ։ Բայց, ...դուրս էլ շարունակում եմ աշխա...համախմբել, անգամ, երբ ձեր ...ամախոհ միջավայրն է տեղի ու...։ Թենիսն իմ մասնագիտու...է, դա, երեւի, միակն է, ինչ կա...ել։ Ես պարզապես սովո...աշխատել բարեխղճորեն։ Դա ...է գործի էությունը։

...։ Իմ անձնական կյան...ման մտահոգված բոլորակիցնե...ամենայնիվ, արտասովոր շփ...են։ Նրանք իմ հետեւից ...են միայն նրա համար, որ ...բռնացնեն որեւէ մեկի-գրկում։ ...են նրանց հայտնել, որ ավելին ...են տղամարդիկ, բայց այն ժամանակ մեր կողքին չկար լուսանկարչական խցիկով եւ ոչ մեկը։ Հասկանում եմ, որ «պապարացցիներին» դա կհիասթափեցնի, սակայն չեմ պատրաստվում նրանց օգնել։

Սեքսը։ Դա նեղ անձնական թեմա է, որն արգելված է օտարներին։ Չէ՞ որ դուք էլ չեք պատրաստվում փողոցում առաջին պատահածին պատմել ձեր անկողնային կյանքը։ Սակայն, կարող եմ ասել, որ ամեն ինչ գեղեցիկ է, չափավոր։ Սեքսը եւս մարդու կենցաղային կյանքի անբաժան մասերից է, բայց այն պետք է տարբերվի այլասերվածությունից... Տեր իմ, այլ կերպ ինչպես պետք է բազմանա մարդկային ցեղը։

Մամուլի ասուլիսները։ Երեւի, իմ մամլո ասուլիսները շատ ձանձրալի են։ Դա նրանից է, որ նման միջոցառումները կազմակերպվում են յուրաքանչյուր հանդիպումից հետո եւ բոլորն անտարբեր են, թե դու ինչ տրամադրությունում ես։ Եվ հետո այդ հարցերը միշտ նույն բանի մասին են։ Իսկ դու նստում ես եւ մտածում, որ այդ ամենն արդեն եղել է եւ այդ ամենը կլինի դեռ քանի՜ անգամ...

Շումախերը։ Թեեւ ես այնքան էլ չեմ սիրում «Ֆորմուլա-1»-ի մրցումները, բայց հարգում եմ Միխայելին, որը դառնալով աշխարհի չեմպիոն, ապացուցեց, որ գերմանացիներին էլ խորթ չէ արագությունը եւ արգելքների հաղթահարման ձգտումը։ Ամեն անգամ հիացմունք եմ ապրում, երբ Միխայելը պատվո պատվանդանի առաջին հորիզոնականին կանգնած շամպայնով ջրում է մրցակիցներին։ Ի դեպ, նա եւ Հիլլը (Դեյմոն Հիլլը անգլիացի աշխարհի չեմպիոնը - Հ. Կ.) այդ արարողությամբ այնքան են տարվում, կարծես երեխա լինեն։

Մաթեուսը եւ Քլինսմանը։ Լոթարը եւ Յուրգենը իմ լավ բարեկամներն են... Ֆուտբոլը ուրիշ է։ Հաճախ գալիս եմ այն մտքին, որ եթե տղա լինեի՝ անպայման ֆուտբոլիստ կդառնայի։ Երբ տեսնում եմ, թե ինչ են անում խաղադաշտում մեր ֆուտբոլիստները, պարզապես խենթանում եմ։ Բավականաչափ հուզվել էի, երբ մեր ընտրանին 1986 թվականի աշխարհի առաջնության եզրափակչում Մեխիկոյում զիջեց Մարադոնայի թիմին։ Ուրախությանս սահման չկար 1990 թվին Հռոմում կայացած վճռական խաղից հետո գերմանական թիմը վարձահատույց էր եղել չորս տարի առաջ կրած պարտության դիմաց։ Երբ վերադառնում էինք հայրենիք, ինքնաթիռում մոտեցա տղաներին եւ ի սրտե շնորհավորեցի։ Այժմ էլ առիթի դեպքում հետեւում եմ հայրենակիցներիս խաղին եւ հանդիպում նրանց... Լոթարը, Յուրգենը եւ Ռուդդին (խոսքը Ֆյոլլերի մասին է) հաճելի զրուցակիցներ են եւ կարող են զրուցել ուզած թեմայի շուրջ... Նրանք Գերմանիայի ազգային հերոսներն են։ Մեր բոլորիս նպատակն էլ նույնն է. հավուր պատշաճի ներկայացնել գերմանական սպորտը։

Իրավահավասարությունը։ Ինձ հաճախ հարցնում են, ի՞նչ եմ մտածում այս խնդրի մասին եւ, առավելապես, ինչպե՞ս եմ վերաբերվում կանանց ֆինանսական խտրականությանը թենիսում։ Ես միշտ պատասխանում եմ՝ կանանց թենիսում բավականաչափ դրամ կա։ Եթե ազնիվ ենք, ընդհանրապես դեմ եմ լրիվ իրավահավասարությանը, որովհետեւ էլ տարօրինակ դա ինչի։ Այո, մենք կանայք շատ ենք աշխատում կորտում, բայց տղամարդիկ խաղում են լրիվ այլ «հարթությունում»։ Տակավին սենք ամբողջ մրցաշարի ընթացքում։ Բացի այդ, կանանց կարգի տարբերությունը հսկայական է, ինչը բացահայտ նկատելի է յուրաքանչյուր մրցաշարի սկզբում...

Ռուսաստանը։ Առաջներում երազում էի Մալդիվների մասին, փոքրիկ կղզու մասին՝ երկնագույն ծով, ներմակ լողափեր... Այսօր ավելի շուտ կգնայի Ռուսաստան։ Դա, երեւի, մի երկիր է հսկայական, կուսական տարածքով, հիասքանչ բնությամբ եւ հետաքրքիր մարդկանցով։ Իսկ տայգան, հավանաբար, ուղղակի հրաշք է։

Ես ուրախ եմ, որ այդ լայնարձակ երկիրն այսօր ժողովրդավարացման ուղին է բռնել։ Կարծում եմ՝ ռուսները արժանի են ազատ կյանքի։ Ցավոք, նախկին գաղափարներից ձերբազատումը տեղի է ունենում բավական դանդաղ։ Գիտեմ, որ այդ հսկայական երկիրը քաոսում է գտնվում։ Կարծում եմ՝ Արեւմուտքը պետք է հասկանա, թե ինչ հետեւանքներով է հղի այդ երեւույթը, այլ ոչ թե փորձի մեզ ապացուցել երեւակայական «ռուսական վտանգի» գոյությունը։ Ցավում եմ, որ հազարավոր մարդիկ են զոհվում Ռուսաստանում քաղաքացիական պատերազմից։ Հուզվում եմ, երբ պատկերացնում եմ, թե ինչ վիճակում են անտեսված երեխաները։ Հուսով եմ, շուտով կկարողանամ ժամանել Ռուսաստան (Շտեֆին իրոք այցելեց Մոսկվա եւ, նույնիսկ, ցուցադրական մրցախաղ անցկացրեց Ռուսաստանի կառավարության նախագահ Վիկտոր Չեռնոմիրդինի հետ - Հ. Կ.)։

Ինքնաթիռները։ Իրականացավ մանկությանս երազանքս՝ թռիչք կատարեցի խիկական ռազմական F-16 կործանիչով։ Իհարկե, հրահանգչի օգնությամբ։ Դա իմ կյանքի ամենաերանելի օրերից էր։ Մենք մեկնարկեցինք Նեւադայում գտնվող ամերիկյան ավիաբազայից այստեղ էլ լրիվ բոլորական հետագծում անցա։

Դա դժվար է արտահայտել բառերով. սավառնել 1600 կմ/ժ արագությամբ ամպերի, Հռենոսի եւ Մոզելի վրայով։ 600 մ բարձրության վրա մենք անցանք Բրյուլի իմ տան վրայով։ Ես նույնիսկ մի փոքր բռնեցի ղեկանիվը եւ փորձեցի ինքս սանձել կառավարումը։

ԱՐՑԱԽ

Հերոս ազատամարտիկի հիշատակին նվիրված հուշամրցաշարն ավարտվեց

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Ստեփանակերտում շախմատի կենտրոնական տանը, եզրագիծը հատեց ԼՂՀ սպորտի վարչության կազմակերպած շախմատի մրցաշարը՝ նվիրված հերոս ազատամարտիկ, «Մարտական խաչ» առաջին աստիճանի շքանշանակիր Սամվել Սաֆարյանի հիշատակին։

Շվեյցարական սիստեմով անցկացված մրցաշարին մասնակցում էր բանակային եւ քաղաքացիական մարզական կառույցների անդամ 28 շախմատիստ, որոնցից 5-ը Սյունիքի մարզից։

Հուշամրցաշարի հաղթող ճանաչվեց Սյունիքի ներկայացուցիչ Արթուր Նազարեթյանը 8 հնարավորից հավաքելով 7 միավոր, 2-րդ եւ 3-րդ հորիզոնականները գրավեցին Շուշի քաղաքի ներկայացուցիչ Արթուր Պետրոսյանը եւ ԼՂՀ պաշտպանության բանակի սպա Վահան Դավթյանը։

Արթուր Նազարեթյանը հավասար չուներ նաեւ կայծակնային մրցաշարում, որտեղ 2-րդ տեղը գրավեց ստեփանակերտցի Եդուարդ Սարգսյանը, իսկ 3-րդը՝ ԼՂՀ հեռուստատեսության եւ ռադիոհաղորդումների վարչության պետ Վարդգես Բաղրյանը։

ԼՂՀ սպորտի վարչության պետ Սերգեյ Դավթյանի խոսքերով, հուշամրցաշարը կդառնա ավանդական։

ՇԱԽՄԱՏ

Կասպարովը առաջ է պոկվել

Լաս Պալմասում անցկացվող շախմատի գերմրցաշարի 8-րդ տուրի բոլոր հանդիպումները խաղաղ ելքով ավարտվեցին։ Մրցամարտերը ոչ-ոքի ավարտեցին ռուսաստանցիներ Վլադիմիր Կրամնիկը եւ Գարրի Կասպարովը, ուկրաինացի Վասիլի Իվանչուկը եւ հնդիկ Վիշվանաթան Անանդը, Անատոլի Կարպովը եւ բուլղարացի Վեսելին Թոփալովը։ 8 հնարավորից 5 միավորով միանձնյա առաջատարն է արհեստավարժ շախմատային ասոցիացիայի վարկածով աշխարհի չեմպիոն Գարրի Կասպարովը։ Կես միավոր պակաս է իր հաշվին գրանցել հնդիկ գրոսմայստեր Անանդը։ 4-ական միավոր են վաստակել Իվանչուկը եւ Թոփալովը։ Իսկ ահա ՖԻԴԵ-ի գծով աշխարհի չեմպիոն Անատոլի Կարպովը եւ Վլադիմիր Կրամնիկը ունեն 3,5-ական միավոր։ Մրցաշարի ավարտին մնաց 2 տուր։

Հայ Գարրի Կարպովը

Սխալվել կարող է նույնիսկ ամենաուշադիր խմբագիրը։ Այդպիսի բան տեղի ունեցավ կանանց համար գերմանական հանդեսի հետ՝ 12-ամյա ֆրանսիացի շախմատային տաղանդին նվիրված հոդվածում երկու սխալ էր թույլ տրվել կապված աշխարհի չեմպիոն Գարրի Կասպարովի հետ։ Առաջինը՝ նրան որակավորել էին որպես հայ, ինչը քիչ թե շատ մոտ է ճշմարտությանը, քանզի, թեեւ Կասպարովը իրեն ռուս է համարում (հավանաբար «Սպորտ-կլուբ» հանդեսը տեղյակ չէ, որ Կասպարովը ընդունել էր իր մասամբ հայ լինելը - Հ.Ն.), բայց ծնունդով Բաքվից է, որը թեեւ Հայաստանում չէ, սակայն եւս Կովկասում է։ Ամենալուրջ սխալը լուսանկարի մակագրությունն էր, ըստ որի Կասպարով անվանված տղամարդը ոչ այլ ոք էր, եթե ոչ... Անատոլի Կարպովը։

ՖՐԱՆՍԻԱ-98

Իսպանացիները միանձնյա առաջատար դարձան

Անցնող տարվա վերջին մրցամարտը աշխարհի առաջնության ընտրական փուլում Իսպանիայի հավաքականի ֆուտբոլիստները անցկացրեցին Մալթայում, հյուրընկալվելով այս երկրի թիմին։ Քչերն էին կասկածում նրանց հաղթանակին եւ այդպես էլ եղավ՝ իսպանացիները հաղթեցին 3-0 հաշվով։ Հանդիպման գլխավոր հերոսը դարձավ Բիլբաոյի «Աթլետիկի» ֆուտբոլիստ Խուլեն Գերերոն, որն էլ դաշտի տերերի դարպասը ուղարկեց բոլոր գոլերը։ Հաղթանակը իսպանացիներին թույլ տվեց դառնալ 6-րդ ենթախմբի առաջատար։

6-րդ ենթախումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իսպանիա	5	4	1	0	15-3	13
2. Հարավսլավիա	5	4	0	1	18-4	12
3. Սլովակիա	4	3	0	1	12-5	9
4. Չեխիա	3	1	1	1	6-1	4
5. Ֆարերյան կղ.	5	0	0	5	5-22	0
6. Մալթա	4	0	0	4	0-21	0

Մեծ սպորտը հիվանդ է դաժանությամբ

Հոկեյի ազգային լիգայի (NHL) ակումբների գլխավոր մենեջերները կոչ են արել խստացնել պայքարը «կեղտոտ խաղի» սիրահարների դեմ։ Կանոնավոր առաջնության երկու ամիսների ընթացքում հիվանդանոցի մահճակալին են հայտնվել անդրօվկիանոսյան հոկեյի համարյա բոլոր լավագույն մարզիկները։ Հոկեյիստներից հետ չեն մնում նաեւ բասկետբոլիստները։ Խաղի ընթացքում հարաբերությունները բռունցքների միջոցով պարզելը շատ մարզիկներ ավելի մեծ առաքելություն են համարում, քան գեղեցիկ պայքարում հաղթանակի հասնելը։ Աստիճանաբար դաժանությունը թափանցում է նաեւ կանանց մարզաձեւեր։ Գեղեցիկ սեռի ներկայացուցիչները չեն դիմանում գերծանրաբեռնվածությանը եւ տեղի է ունենում մեծ ուժի հուզականության պայթյուն։ Հոգեբանները տագնապում են, խոսելով մեծ սպորտի լուրջ հիվանդության մասին, մարզիկ-մարզուհիների դաժանությունը բացատրելով դիտարժանության կարոտ մարզասերների ուժեղ ճնշումով, ինչպես նաեւ հաղթանակի բանի գնով։

Մինչ Հիլլը զվարճացնում է, Մեսոլը պատրաստվում է վերադարձին

Փոխելով «ֆորմուլային» ծիանոցը, այս տարվա աշխարհի չեմպիոն անգլիացի Դեյմոն Հիլլը «Եվրոդիսնեյլենդ» մտավ հին «բոլիդով»։ Դրանով նա մեծ հիացմունք պատճառեց ոչ միայն հանրահայտ մկնիկ Միկի Մաուսին, այլեւ, Փարիզից ոչ հեռու գտնվող այդ զվարճալի այցելուներին։ Այժմ «Ֆորմուլա-1»-ում միջսեզոնն է։ Մինչ Հիլլը զվարճացնում է հանրությանը, նրա հայրենակից, աշխարհի նախկին չեմպիոն, 43-ամյա Նայջլ Մեսոլը լրջորեն նախապատրաստվում է երկրորդ հայտնությանը «Ֆորմուլա-1»։ Տեղի կունենա՞ արդյոք դա գալիք մրցաշրջանում եւ ինչպիսի՞ն կլինի՝ կիմանանք առաջիկայում։ Ամեն դեպքում, արդեն այսօր բրիտանական «Ա...ոյութը» սկսել է նոր «Ջորդանի» փորձարկումը։

digitised by A.R.A.R.@

ԱՄՆ

Վերջին «Կոսմոսն» ընկավ: Շուտով երեւի վերջին ռուսական լրտեսին էլ կբռնեն

Երեկ Ռուսաստանը զրկվեց իր վերջին «Կոսմոս» մակնիշի լրտեսական արբանյակից: Նրան չխոցեցին, ուղղակի լրացավ ժամկետը, վերջացան ռեսուրսները: Իսկ Ռուսաստանը միջոցներ չունի, որ նոր լրտեսական արբանյակ արձակի: Առաջներում միշտ մի քանի «Կոսմոսներ» էին միաժամանակ պտտվում ուղեծրում, որոնք ուշի-ուշով հետեւում էին, թե ինչ է կատարվում երկրագնդի վրա: Լրտեսական արբանյակների միջոցով է, որ Միացյալ Նահանգներն ու Ռուսաստանը պետք է հետեւեն ողջ աշխարհին, նաեւ միմյանց, որպեսզի այս կողմը չխախտի կնքված պայմանագրերը՝ մասնավորապես ռազմավարական հարձակողական սպառազինությունների մասին: Այնպես որ Ռուսաստանին այսուհետեւ մնում է միայն հավատալ Միացյալ Նահանգների ազնիվ խոսքին: Լրտեսական արբանյակներից բացի՝ կա լրտեսելու, միշտ է, ոչ այնքան արդյունավետ, բայց շատ ավելի էժան ձեւ, գործակալներ պահելը: Սակայն պարզվում է, որ այժմ դա էլ է բանկ հաճույք դարձել Ռուսաստանի համար, եւ նա այժմ միշտ չէ, որ կարողանում է տեր կանգնել իր գործակալներին:

Չորեքշաբթի առավոտյան հետաքննությունների դաշնային բյուրոյի Վիրջինիա նահանգում գտնվող ակադեմիայի տարածքում ձերբակալվեց ՀԴԲ-ում 13 տարվա աշխատանքային ստաժ ունեցող Էրլ Էդվին Փիթցը, որին դաշնային դատախազությունն ու ՀԴԲ-ն ներկայացրեցին Ռուսաստանի եւ նախկին ԽՍՀՄ-ի օգտին կատարած լրտեսության մեղադրանք: 87 թվականին Փիթցը, որը մինչ այդ արդեն 4 տարի աշխատել էր ՀԴԲ-ում եւ այդ ժամանակ աշխատում էր ՀԴԲ-ի Նյու Յորքի բաժանմունքի հակահետախուզության բաժնում, ինքն է Մոսկվային առաջարկել իր ծառայությունները: Նա նամակ է գրել ՄԱԿ-ին կից ԽՍՀՄ ներկայացուցչություն եւ խնդրել, որ հանդիպում կազմակերպվի իր եւ ՊԱԿ-ի որեւիցե ներկայացուցչի միջեւ: Նյու Յորքի հանրային գրադարանում տեղի ունեցած այդ հանդիպմանը ներկայացել են 2 հոգի՝ նամակը ստացած ներկայացուցչության աշխատակիցը եւ ՊԱԿ-ի սպա ոմն Կարդովը, որը որպես դիվանագետ էր ձեւակերպված: Թե ինչ է տեղի ունեցել հետո, մինչեւ 92 թվականը, անհայտ է մնացել: Հայտնի է միայն, որ 87-ից մինչեւ 92 թվականն ընկած ժամանակահատվածում Փիթցը իր գործունեության համար ՊԱԿ-ից ու ռազմական հետախուզության ծառայությունից ստացել է ավելի քան 224 հազար դոլար: 92-ից մինչեւ 95 թվականը մնալով Ռուսաստանի գործակալ, Փիթցն անգործ է մնացել, այսպես ասած՝ «սառեցվել» է: Սակայն Փիթցի բախտը չի բերել: Նրա նամակը 87-ին ստացած ԽՍՀՄ-ի ներկայացուցչության աշխատակիցը մշտական բնակություն է հաստատել ԱՄՆ-ում եւ նա էլ, ըստ երեւույթին, մատնել է Փիթցին: 95 թվականին այդ աշխատակիցը, որի անունը չի հայտնվում, ՀԴԲ-ի առաջադրանքով կապ է հաստատել Փիթցի հետ՝ ներկայանալով նրան որպես Ռուսաստանի ռազմական հետախուզության գործակալ եւ առաջարկել է վերսկսել լրտեսական համագործակցությունը: Փիթցը կուլ է տվել խայծը: 3 տարի անգործության մատնված եւ լրտեսական վտանգներով լի ռոմանտիկ կյանքին եւ, ինչու չէ, նաեւ կանխիկ մեծ գումարներին կարոտած Փիթցը փութաջանորեն գործի է անցել, սակայն շատ բան չի կարողացել անել, քանի որ մինչ այդ ՀԴԲ-ն շրջահայացորեն նրան հեռացրել է օպերատիվ աշխատանքից՝ տեղափոխելով ՀԴԲ-ի ակադեմիա: Վերջին 1 տարվա ընթացքում Փիթցը 9 անգամ հանդիպել է Ռուսաստանի կեղծ գործակալին, 22 անգամ նրա համար տեղեկություններ թողել: Փիթցը կարողացել է ճարել իր գործընկերների անձնական գործերը, ակադեմիայի բանալիներն ու ՀԴԲ-ի իր անձնական նշանն է տվել պատճենելու համար, վաճառել է ՀԴԲ-ի գաղտնի էլեկտրոնային կապին միանալու սարքը: Այդ ամենը արձանագրվել է ՀԴԲ-ի կողմից: Փիթցի գործի դատական առաջին լսումները կանցկացվեն ուրբաթ օրը եւ լավագույն դեպքում նրան սպառնում է ցմահ բանտարկություն:

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

«Հ. Բ. Ը. Միության նախագահ Գ. Կյուրքճյանի հովանավորությամբ հարցի ...
ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱՎ
հեղինակ՝ Կարլեն Դալլաքյան
հրատարակություն՝ «Ազգ» օրաթերթի
Երեւան, 1996 թ., 112 էջ
Տպագրված է ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի գիտական խորհրդի հանձնարարականով

ԲՐԱԲԻՈՆ ՖԼՈՐԱ ՍԵՐՎԻՍԸ

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ԾԱՂԻԿՆԵՐ ՀԵՏԵՎՅԱԼ ԳՆԵՐՈՎ.

մեխակ	80-160 դրամ
վարդ	300-900 դրամ
քրիզանթեմ	400-700 դրամ
իրիս կակաչ	300 դրամ
հերբերա	500-700 դրամ
խոլորձ (орхидея)	1 ծաղիկը 600 դրամ
Անտուրիում, շուշան, ստրելիցիա՝ եւ այլ էկզոտիկ ծաղիկներ	1200-ից 2800 դրամ

Մեծածախ առեւտրի համար զեղչ՝ 30 տոկոսով:

ՅՈՒՐԱՀԱՏՈՒԿ ԾԱՂԻԿՆԵՐ, ԲԱՐՁՐԱՐԺԵՔ ԿՈՄՊՈԶԻՑԻԱՆԵՐ, ՇՈՒՐՋՕՐՅԱ ԲԱՐՁՐԱԿԱՐԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄ. ԱՅՍ ԲՈԼՈՐԸ ՍՊԱՍՎՈՒՄ Է ՁԵԶ «ԲՐԱԲԻՈՆ ԷԼԻՏԱ ՍԵՐՎԻՍՈՒՄ»:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նորքի IV-րդ զ.-ի 2 սենյականոց բնակարանը փոխանակում եմ 3 սենյականոցի հետ կամ վաճառում:

ՀԵՌ. 64-02-21

Վաճառվում է

Երեք սենյականոց լավ վերանորոգված բնակարան Ավան-Առինջում, 14 հարկանի շենքի 6-րդ հարկում: Ունի երկու ավտոտնակ:

Հեռ. 53-37-39, 53-88-22

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Վրացական փողոցում:

ՀԵՌԱԽՈՍՆԵՐ՝ 25-11-87, 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան 17 շենք:

Հեռախոսներ 58-18-41, 52-30-56

«Լիմուզիններ», «Ֆորդ» միկրոավտոբուս եւ այլ մեքենաներ ցանկացած պահին, ցանկացած առիթով

կազմակերպական հոգսեր՝ հյուրերի ընդունման, հարսանեկան ծիսակատարության;

ծնունդի, կնունքի, հուղարկավորության ժամանակ,նաեւ տեսանկարահանում, նվագախումբ

Թե ուրախության և թե տխրության պահին

«Լիմուզին սերվիսը» միշտ ձեր հետ է

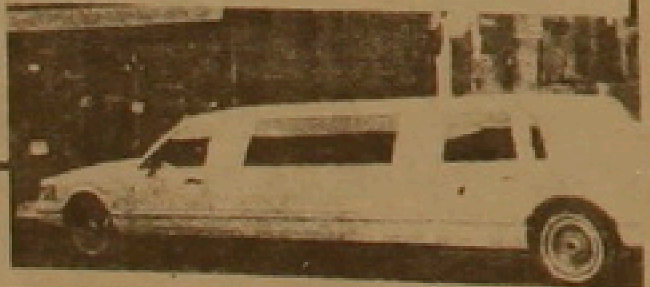

Մեր հասցեն՝ Բաղրամյան 1
Հեռ. 58 96 38

FULBRIGHT SCHOLAR PROGRAM

APPLICATIONS ARE NOW BEING ACCEPTED FOR THE 1997/98 FULBRIGHT SCHOLAR PROGRAM. CANDIDATES MUST POSSESS A DOCTORAL DEGREE (OR EQUIVALENT PROFESSIONAL TRAINING AND EXPERIENCE) AND ENGLISH PROFICIENCY SUFFICIENT TO CONDUCT RESEARCH OR TO LECTURE IN THE UNITED STATES.

CANDIDATES WILL BE CONSIDERED IN THE FOLLOWING FIELDS:

1. POLITICAL SCIENCE, INTERNATIONAL RELATIONS, AND LAW
2. AMERICAN STUDIES (HISTORY, LITERATURE, SOCIETY OR CULTURE OF THE UNITED STATES)

APPLICATION FORMS MAY BE OBTAINED FROM THE USIS OFFICE AT THE US EMBASSY, MARSHAL BAGHRAMIAN 18 OR THE IREX OFFICE, AT THE UNION OF ARMENIAN ARCHITECTS, MARSHAL BAGHRAMIAN 17, 2ND FLOOR.

FOR FUTURE INFORMATION OR TO SUBMIT APPLICATIONS, PLEASE CONTACT THE USIS OFFICE AT 52-46-61, OR IREX AT 56-12-15.

APPLICATION DEADLINE IS JANUARY 31, 1997

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ ՁԵԶ ՀԱՄԱՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է ԱՄԱՆՈՐՅԱ ՏՈՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԻՊՐՈՍ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 21-ԻՑ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 4-Ը ԵՎ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 28-ԻՑ ՀՈՒՆՎԱՐԻ 4-Ը

**** հյուրանոցներ բոլոր հարմարություններով
Հրաշալի Միջերկրական ծովափ
հաճելի ժամանց բոլոր տարիքների համար

ԱՄԵՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ «ԱՅԱՔՍ»-Ը ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է

ՀԱԼԵՊ-ԲԵՅՐՈՒԹ

7-օրյա հանգիստ, որտեղ դուք կապահովվեք բարձրակարգ հյուրանոցներով, սննդով՝ 2 անգամ

Ֆիրման ձեզ ցանկանում է հաճելի ժամանց եւ շահավետ գնումներ

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ Փ. 43/ա ՀԵՌ. 538845, 531573

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589157 58135

«Պարբերական» հրատարակչութեան տպարան: Երեւան-23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Պատուէր 69149. Պատուէր 2251. Տպաքանակ 4000. Ստորագրուած է տպագրութեան 20. 12. 1996. Գինը 75 դրամ

digitised by A.R.A.R.@